

# nový život

6

## Z OBSAHU

VELECKÝ: SVÁTOST PRO BUDOUCNOST • ŠÁMOT: MARXISMUS A NÁBO-  
ŽENSTVÍ • BERKA: PETR • PAPEŽ JAN O SOBĚ • ELISEJ: APOŠTOLSTÍ  
PATRIARCHOVÉ, ZACHRAŇTE NÁS! • ZÁMECKÝ: JAN KŘTITEL A ESĚNI •  
VLACH: HRST DOMÁCÍ PROSY • JC: SLOVNÍK SPISOVNÉHO JAZYKA ČES-  
KÉHO • JR: ŠKODA PAPÍRU • MIKULÁŠTÍK: PROTESTANSKÝ KLÁŠTER  
V TAIZÉ • ZPRÁVY Z Vatikánu, z vlasti, exilu a ze světa •  
z dopisů • NAŠE POVÍDKA: V. BENEŠ TŘEBÍZSKÝ, TUŘANY

*ROČNÍK XVI. ŘÍM. ČERVEN 1964*

# nový život

MĚSÍČNÍK CYRILOMETODEJSKE LIGY PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY • VYDÁVÁ KŘESŤANSKÁ AKADEMIE V ŘÍMĚ • ADRESA REDAKCE A ADMINISTRACE: NOVÝ ŽIVOT, VIA DELLA CONCILIAZIONE, 1. ROMA-ITALIA. Řídí redakční kruh. Vychází 20. s označením následujícího měsíce. • Předplatné na rok 1964: V Itálii 1800 lir (podpůrné 2500 lir). Pro ostatní země 3 dol. (podpůrné 5 dol.) nebo stejná hodnota v jiné měně. Zaslání leticky účtujeme zvlášť a třeba je platit předem. Předplácí se v Itálii: počt. slož.: C. c. post. 1-33428 Accademia Cristiana Cecoslovacca - Via della Conciliazione, 1. Roma (617) s pozn. NŽ 1964. • Z jiných evropských zemí (Belgie, Dánska, Francie, Holandska, Lucemburska, Německo, Norska, Portugalska, Rakouska, Švédsko, Švýcarsko) a z Maroka můžete poukázat přímo na pošt. úřadě 1800 lir na: Nový život - Accademia Cristiana Cecoslovacca, Roma, Via della Con-

liazione 1. - Italia. • Z ostatních zemí mezinár. pošt. poukázkou, šekem, peněžním dopisem římské administraci (na jméno Mons. Francesco Planner), nebo našim zástupcům v jednotlivých zemích: Anglie: CML (P. Jan Lang S. J.), 114, Mount Street, LONDON, W. 1. — Francie: zasláním 15,— NF poštovní složenkou na adresu: Jaroslav Jáchym, 4, rue General Chappuis, Belfort; c/c 1724-81 Dijon. — Německo: zasláním 12 DM poštovní složenkou na: Karl Fořt, Konto München (13b), Nr. 151283. — Austrálie: CML (Dr. Stanislav Hofírek), 519, Dryburgh Str., North Melbourne, Vic. — Kanada: Zemská CML (Václav Vostřez), Box 541 Main P. O., Hamilton, Ont., nebo Czech Jesuit Fathers (Rev. V. F. Feřt, S. J.), 4605 West Broadway, Montréal 28, P. Qué. — USA: Rev. Jaroslav Tománek, Veseleyville, P. O. Grafton, No. Dakota.

Vita Nuova. - Mensile. • Con approvazione ecclesiastica. • Autorizzazione Tribunale Roma N. 3779 del 16-3-54. • Direttore responsabile: P. Vincenzo INSOLERA S. J.

ČESLAV VELECKÝ

## SVÁTOST PRO BUDOUCNOST

Na svaté přijímání se asi nejčastěji díváme jako na svátost v přítomnosti: v tomto okamžiku přijímám Boží tělo. Víme však, že se na tuto svátost také můžeme dívat jako na památku události v minulosti; to odpovídá jak učení sv. Pavla, tak i záměru Kristovu (srov. 1 Kor 11, 24 - 6; Lk 22, 19). Avšak je možné (stejně jako prospěšné) zamyslet se o sv. přijímání i ve vztahu k budoucnosti. Tak se na ně dívá na příklad autor modlitby » O sacrum convivium«, v které je sv. přijímání nazýváno »závdavkem budoucí slávy«.

Stejně i modlitby v kánonu mše nám připomínají před přijímáním, že sv. přijímání má ovlivnit náš postoj k budoucnosti. Tak v dominikánském ritu se modlíme: »Toto posvěcující smíšení těla i krve našeho Pána Ježíše Krista buď pro mne a všechny, kteří je přijmou, zdraví pro mysl i tělo a spásnou přípravou pro zasloužení a získání věčného života«. Podle této modlitby sv. přijímání má být pro mne zdrojem duševního a tělesného zdraví pro celý život na zemi, dokud nevejdu do věčnosti. Proto bych se měl při každém přijímání zamyslet o své budoucnosti. I když žiji v přítomnosti a nevím, co pro mne budoucnost skrývá, přece jen to, co si o budoucnosti myslím, má vliv i na moji přítomnost. A i nedostatek zamyšlení o budoucnosti nezůstane bez vlivu na mou

přítomnost: každý z nás, poutníků pozemskou přítomností, směřuje do budoucnosti, která nás ovlivňuje buď tím, že máme o ní kladné představy, nebo tím, že na ni nemyslíme a že se neustále setkáváme s neočekávanými událostmi, na které nejsme nikterak připraveni.

Příprava na věčný život, ke které nás liturgická modlitba nabádá, není jako ukládání do záložny části našeho příjmu, abychom něco našetřili na stará kolena, kdy už nebudeme mít sílu k činnosti. Také se tato příprava nepodobá šetření sil na finiš při závodu, kdy teprve ze sebe všechno vydáme. Naopak, je to příprava, kterou si musíme věčný život *zasloužit*. O zásluze je možno mluvit jen tehdy, když pracujeme naplno, nejen zčásti. Věčný život si musím zasluhovat již nyní, tím, co dělám ve svém celém životě. Zasluhování věčného života nejsou jen jako oázy při přijímání svátostí nebo při občasných modlitbách, mezi kterými se rozprostírá poušť denního žití bez možností zasluhování. Sv. přijímání by nebylo přípravou pro věčný život, kdyby nemělo spojení s mým normálním životem — s prací, zábavou, lidskými styky atd. Vždyt víme, že náš osud na věčnosti bude záviset na tom, co jsme dělali v normálním životě (srov. Mt 25, 31-46; 2 Kor 11,15, Zjev 14,13; 20, 12). Zasluhování věčného života

je tedy neustálý proces, a proto všechno, co dělám po přijetí svátosti Božího těla, má být ovlivněno tím okamžikem. » Ten, kdo jí mne, bude žítí skrze mne, « řekl Kristus (Jan 6, 57). Přijetí svátosti má tedy vyústit do života. Když kněz říká » Ite, missa est «, jeho slova ohlašují konec liturgického úkonu a zároveň začátek jeho pokračování v našem životě.

Proto se též před přijímáním Kristova těla při mši modlíme, aby nám Kristus pomáhal držet se vždycky jeho přikázání a nikdy nás nenechal odloučit se od něho. Prosíme ho, aby v hodinách a dnech po přijímání — tedy v budoucnosti — neustále držel naše zraky zaměřené k němu a k jeho přikázáním. Kristova přikázání jsou výrazem jeho lásky pro nás a chtějí od nás jen jednu věc — lásku, kterou odpovídáme na jeho lásku (srov. Jan 13, 34; Mt 22, 37-40). To však není výzva k sentimentalitě, nýbrž ke svrchovanému realismu. Milovat znamená chtít dobro pro druhého. To znamená především, že toho druhého člověka musím vidět a vzít, jak skutečně je. Kdybych ho neviděl, jak skutečně je, nemohl bych chtít jeho dobro, nýbrž jen dobro pro někoho neskutecného, kdo existuje jenom v mé obrazotvornosti. Dále je zapotřebí, abych ve svém styku s lidmi byl prost svévolnosti a touhy po vnučování čehokoliv. Neboť to dobro, které musím chtít, není především věc, která již existuje. Naopak, je to něco, co ještě neexistuje a o jehož uskutečnění se mám zajímat. A protože dobro je to, co samo přitahuje vůli, nesmím milovaným lidem vnučovat nic, co je samo nepřitahuje. Dobro je vždycky realita, avšak realita, která sama o sobě přitahuje bez jakéhokoliv zatlačení jiné lidské vůle. Chci-li tedy splnit Kristovo přikázání lásky a dát svému přijímání plnou plodnost ve svém životě, musím se naučit správně milovat. To znamená učit se od Kristovy lásky, neboť Kristus je jediný příklad plnosti křesťanské lásky. Jak chce dobro pro mne on? Sv. přijímání, nejjasnější důkaz jeho lásky, mi ukazuje cestu.

Sv. přijímání mi je nabídnuto bez vnučování. Chci-li tedy žít skrze Krista a lpět na jeho přikázáních, tj. milovat jeho lásku, musím se naučit ve styku s lidmi jen nabízet dary bez jakéhokoliv vnučování. Jak často zvláště nábožensky cítící lidé kazí své dobré záměry tím, že vnučují do zavřených rukou dary, které



Třikrát budeme v tomto měsíci zvláštním způsobem vzpomínat na SV. OTCE PAVLA: na 21. červen připadá výroční den jeho zvolení papežem, na 30. červen jeho korunovace a 24. června bude slavit svátek svého křesťanského patrona sv. Jana Křtitele. Na obrázku vidíme sv. Otce s pozorovateli na sněmu. Napravo od sv. Otce třetí je Roger Schütz, převor protestantského kláštera v Taizé ve Francii (viz str. 143).

**Bože, pastýři a vůdce věřících, shlédni na svého služebníka Pavla, kterého jsi ustanovil pastýřem své Církve; prosíme tě, dej, ať slovem i příkladem vzdělává ty, kterým stojí v čele, a tak se stádem sobě svěřeným dojde do věčného života.**

příjemci nemohou nebo nechtějí podržet! Kdykoliv zapomeneme, že milovat znamená nabízet dary (velmi jemně, neboť dar sám o sobě musí přitáhnout příjemce), odlučujeme se od Krista. Od něho nás neodlučují jen zjevné a hrubé hříchy. Od Krista se též odlučujeme, kdykoliv neoprávněně někomu vnučujeme jakýmkoliv způsobem svou vůli. Vzorem pro křesťanskou modlitbu je: » Buď vůle tvá! « Boží vůle v našem životě se daleko častěji projevuje tím, že nás Bůh přitahuje k té či oné věci. A i když nám někdy » vnučuje « něco nepřitažlivého, např. nemoc, nikdy nám nevnučuje, abychom si tu nevyhnutelnou a nepřitažlivou událost vysvětlili tak či jinak, abychom se jí podrobili z toho či onoho důvodu. Bůh nám ponechává svobodu, protože nás miluje a chce naši lásku, která klíčí jediné v půdě svobody.

Proto se odlučuji od Boha, i když snad jednám s jeho jménem na rtech, kdykoliv se pokouším ovlivňovat druhé lidi bez úcty k jejich svobodě a bez touhy po získání jejich lásky. Konec konců, takový způsob nemá trvalé výsledky. Každý z nás ví ze své vlastní zkušenosti, že natrvalo nás ovlivnili kladně jen ti, kteří nám po vzoru Kristovu nabídli dar bez vnučování.

Sv. přijímání by mě tedy mělo proměnit v člověka, který neustále nabízí dary. Takový postoj mě nejen udržuje ve styku s Kristem, nýbrž mě též ochraňuje přede mnou samým. Víme z psychologie, že lidé, kteří nežijí jako dárci nabízející dary, jsou plni napětí, které se snadno může proměnit v tělesné nebo duševní onemocnění (nemluvě o pokažení mravního charakteru). Duševní a tělesné nemoci mnohdy pocházejí z přepínání sil, když lidé chtějí mermomocí vnučovat svou vůli, místo aby nabízeli dary. Samozřejmě, ten, kdo nabízí dary, může být zklamán. Zklamání však nikdy nezpůsobí tolik škody jako znásilňování, nedostatek úcty k svobodě bližních. A pak, milovat neznamená vzít si pojistku proti zatvřelosti nebo lhostejnosti druhých. Kristus, vtělení Boží lásky, se také setkal s odmítnutím: » Kolikrát jsem chtěl shromáždit tvé děti... a nechtěli jste. « (Mt 23, 37; srov. také Lk 13, 34) Jeho láska pro nás nikdy neochabuje; i když ji zavrhneme, on zůstává u dveří a klepe: » Hle, stojím u dveří a klepu. Když někdo uslyší můj hlas a otevře dveře, vejdu k němu a zasedneme spolu ke stolu. « (Zjev 3, 20) On jen stojí, klepe a čeká, abychom mu otevřeli. Jak bychom si my mohli troufat na to, abychom se pustili do vypáčení dveří? Sv. přijímání je tedy Boží pozvánka k úctě pro svobodu druhých a výzva k získávání jejich lásky. Tak nejen zvětšíme svobodu druhých lidí, nýbrž i svou vlastní svobodu.

Svoboda se projevuje především v našem postoji k budoucnosti. Svobodní lidé jsou ti, kteří nejsou nikdy plně ovlivněni minulostí, nýbrž jsou schopni vejít do přítomné situace jako do brány, která vede dále. Takový byl postoj Kristův před smrtí (srov. Jan 10, 17-18). A takový má též být postoj každého křesťana. Naproti tomu hřích je dítě minulosti, která nám svazuje ruce. Kristus však nás chce osvobodit od těchto a všech pout (srov. Jan 8, 31-36). A zvláště v předvečer své smrti, když

nám daroval sv. přijímání, znovu zdůraznil nutnost zaměření křesťanského života k budoucnosti pod obrazem přípravy na slavnou hostinu v nebi (srov. Mt 26, 29; Lk 22, 18; Mk 14, 25; Mt 22, 1-14; Lk 14, 15; Zjev 19, 9). Nutnost zaměření k budoucnosti při přijímání svátosti Božího těla se nám též jasněji projeví, když si připamatujeme, že sv. přijímání je nová pascha. Stará pascha (srov. Ex 12, 5-13) byla původně symbol, který měl za následek v budoucnosti Boží ochranu a pomoc. Kristus nám přikázal oslavovat novou paschu jako symbol křesťanské touhy po Boží ochraně a pomoci v budoucnosti. Když přijímáme jeho tělo, máme tím též vyjádřit svoji touhu po svobodě Božích dětí (srov. Řím 8, 21). Samozřejmě, že my, křesťané, máme pracovat i pro svobodu na zemi, avšak nesmíme nikdy zapomenout na ideál Boží svobody, které dosáhneme jedině tehdy, když zasedneme k té nebeské hostině, pro kterou nás sv. přijímání neustále připravuje.

Bude-li nás sv. přijímání tak orientovat k budoucnosti, dosáhneme ve svém životě svobody jak v duchu, tak i v činnosti. A také poznáme radost, opravdovou radost, která je jedním z výsledků správného přijímání této svátosti (srov. Summu Sv. Tomáše III 74, 5). Neboť, jak sv. Tomáš píše, tato svátost nás může neustále osvěžovat, neustále a denně. Jak bychom tedy mohli propadnout sklíčenosti nebo zoufání? Snad křesťanská naděje je dnes u mnohých slabá právě proto, že se dosti nepřemýšlí o tom, že sv. přijímání je svátost vzbudující naději (srov. ST III 75, 1). Naděje je právě postoj člověka, který se neustále dívá s láskou do budoucnosti, v které očekává plnou volnost a štěstí při nebeské hostině. A tak ten, kdo přijímá Kristovo tělo, závdavek budoucí slávy, by měl žít v naději, tváří k očekávané slávě.

---

*Jsou lidé, kteří chtějí pravdu. Ale zacházejí s ní jako s obuškem, a nestarají se, co tím způsobí. My se ale musíme učit být skutečně pravdiví a jemní zároveň.*

Romano Guardini

*Přátelství lásky, které se zakládá na mravní povaze, je stále, protože je to přátelství samo o sobě. Lidé se milují pro dokonalost své duše, ne pro rozkoš nebo užitek.*

Aristoteles

# PAPEŽ JAN O SOBĚ

(K prvnímu výročí jeho smrti 3. června)

V březnu se objevil na italském knižním trhu svazek o pěti stech stran: » Il Giornale della anima — Duchovní deník papeže Jana XXIII. « Povrchní člověk by řekl, že uspěchaný dnešní svět nemá na tak silné knihy čas. Přesto byla kniha rozebrána v několika dnech, takže bylo nutné hned chystat druhé vydání; dříve než vyjdou překlady, řada zahraničních deníků a týdeníků, jako např. Paris Match a rakouská Dje Furche, přinesly čtenářům alespoň krátký výběr.

Duchovní deník obsahuje poznámky, předsevzetí, samomluvy a rozjímání, která si Josef Anděl Roncalli zaznamenával skoro denně a zvláště obšírně o duchovních obnovách, od r. 1895, kdy mu bylo 14 let, až do září 1962; poslední stránku Deníku tvoří. Souhrn velkých milostí, které byly prokázány tomu, kdo má malé mínění o sobě samém. (Víme ale, že papež Jan si svůj deník vedl dál. Poslední zápis učinil v pondělí 20. května 1963; čtrnáct dní potom byl už na pravdě Boží.) Skoro 70 let tedy můžeme sledovat duši papeže Jana, jak se večer při světle svíčky s perem v ruce zamýšlí nad tím, co ho přes den potkalo a jaký ohlas to mělo v jeho duši.

Na jaře 1961 Jan XXIII. dal své sešitky — nejrůznějšího formátu, od školních sešitů až po kalendářový — svému sekretáři mons. Capovillovi k nahlédnutí: » Cítím jakýsi ostych. Mons. Capovilla by vše rád uveřejnil, zaznamenává si Jan XXIII. Chápu, že se o papeži chce vědět všechno a že může sloužit dějinám. V těch lístcích je obsažena moje duše... « Sám prošel první zápisy z let 1895-1899 a se slzami v očích píše: » Byl jsem tehdy hodný, nevinný chlapec, tak trochu bázlivý. Chtěl jsem milovat Pána Boha stůj co stůj, nemyslíl jsem na nic, než jen stát se knězem, sloužit duším prostým, potřebným trpělivostí a péče... Ale současně jsem bojoval sám v sobě proti nepříteli, sebelásce, která se nakonec dala ukáznit. Trápil jsem se, protože se vracela a na mne znovu útočila. Bolely mě roztržitosti při modlitbě, ukládal jsem si nemalé oběti, abych se jich zbavil. Bral jsem vše vážně, moje zpytování svědomí bývalo pečlivé a přísné...

*Dnes s odstupem víc než šedesáti let se dívám na tyto své první duchovní záznamy, jako by byly promítnutím někoho jiného; a velebím za to Pána... Budiž, uveřejněte je po mé smrti. Mohou způsobit trochu dobra duším, které vábí ideál kněžství a co nejtěsnějšího spojení s Bohem. «*

## Mládí

Deník papeže Jana je tedy cesta duše k svatosti. Čtrnáctiletý studentík v malém semináři bergamské diecéze si píše svůj životní program, co bude dělat každý den, každý týden, každý měsíc, na čem si chce stále dávat záležet, aby jen kráčel vpřed na cestě ctnosti a ve studiích. » Beru si za vzor sv. Františka Saleského: chci ho následovat v jeho vlídnosti, být ke všem žoviální, laskavý, veselý, ale to vše spojovat s vážností a ukázněností, zvláště vůči těm, kteří se ke mně chovali poněkud nelaskavě, vůči nimž cítím poněkud odklon, vůči trpícím, pokoušeným; budu-li moci, chci je všechny vést k Bohu. Chci ho následovat v přísnosti vůči sobě samému... a konečně v jeho nadpřirozené lásce k bližnímu, modlit se za hříšníky, za zdar práce v misiích, za papeže a za vítězství Církve. « A rok potom poznamenává: » Budu se modlit k nejsvětější svátosti, k P. Marii a svatým za obrácení Východu a především za jednotu odloučených církví... Budu hledět se uchovávat pokorným a nižším než jsou druzí; jediný cíl mých studií bude větší sláva Boží, čest Církve, spása duší, a ne moje čest, ne abych se vyvýšil nad druhé; často si budu připomínat, že Pán bude ode mne žádat počet i z hřívnů, kterou jsem promrhal byt jen tím, že jsem si jí chtěl zjednat slávu. « Úsilí o svatost ho nikdy neopouští. R. 1898 píše: » Skončeme jednou provždy s polovičatostí! Dosud jsem si s Bohem zahrával, ale s Bohem si zahrávat nesmím! « R. 1903 vidíme Roncalliho už knězem v Římě: » Dá-li mi Pán dlouhý život a abych jako kněz byl nějak užitečný Církvi, chci, aby se o mně řeklo — a budu se tím chlubit víc než čímkoliv jiným, že jsem byl knězem s živou

vírou, vždy zajedno s papežem, i ve věcech neprohlášených za články víry, i v nejmenších způsobech vidět a posuzovat věci. «

### Bohoslovec

Úsilí o svatost nijak v něm nepotlačuje lásku k jeho příbuzným a citlivost vůči utrpení. R. 1898 je nemocen bratr Jan, několik dní potom zemřel farář Rebuzzini, který přemluvil rodiče, aby malého Anděla poslali do semináře : » Kolik to trápení ! Třesu se o život Jenička, modlím se a modlím. Doufám, že mě Pán vyslyší. Když na to na všecko dnes myslím, slzy se mi hrnou do očí... Můj dobrý otec, který tolik pro mne udělal, který mě vychoval a uvedl na cestu ke kněžství, je mrtev, zemřel náhle. Neplakal jsem, byl jsem uvnitř tvrdý jak kámen. Když jsem ho viděl ležet na zemi, ústa otevřená a v nich potůček krve, oči zavřené, myslil jsem, že vidím tvář Kristovu — nezapomenu nikdy ten obraz, myslil jsem, že vidím mrtvého Krista, jak ho sňali s kříže. Nemluvil ani se na mne nedíval. Včera večer mi ještě řekl : Na shledanou ! Tatínku, kdy se uvidíme ? V ráji. Ano, k ráji obracím své zraky. Je tam, vidím ho, shora se na mne usmívá, hledí na mne a žehná mi... « Bohoslovcí Roncallimu bylo tehdy 17 let.

29. srpna 1900 došlo k nedorozumění mezi synem a matkou. » Můj klid porušila dnes večer událost, která ve mně zanechala hluboký bolestný dojem. Maminka se cítila poněkud dotčena některými mými slovy (abych byl pravdivý, mohl jsem je říci s větší laskavostí) ; chtěl jsem jen umlčet její jistou zvědavost. Maminka se proto velmi urazila a řekla slova, která bych nikdy nebyl od ní čekal ; vždyť ji mám rád veškerou láskou, jaké je schopno moje srdce. Že jsem vždycky nezdvořilý vůči ní, nezpůsobný — a mně se zdá, že jsem nikdy vůči ní takový nebyl. Moc mě to zbolelo. Jestliže se ona zarmoutila kvůli mně, pak jsem byl zarmoucen daleko víc já, když jsem viděl její bolest, a řekněme i to : její slabost. Po tolika něžnostech slyšet od matky, že ji nemohu ani vidět, a ještě jiné věci, na které si ani nechci vzpomenout, ach, to je příliš pro srdce syna ! Byl to trn, který mě naplnil hořkostí, zranil nejskrýtejší žilky mého srdce. Jak jsem se neměl rozplakat ? Ach, maminko, kdybys věděla, jak tě mám rád a jak toužím po tom, abys byla spokojena, neudržela by ses radostí... «

### Do Bulharska

R. 1925 Roncalli je jmenován apoštolským vizitátorem v Bulharsku a biskupem. » Nehledal jsem tento úřad, ani jsem po něm netoužil ; Pán však projevil svou vůli a zvolil si mě znamenitými zcela jasnými ; přicházím k závěru, že odporovat by byl těžký hřích. Pán Bůh tedy musí zakrýt mé ubohosti a doplnit nedostatky. To mě potěšuje a dodává mi klidu a jistoty. Církev chce, abych byl knězem, posílá mě do Bulharska, abych tam vykonával úřad míru jako apoštolský vizitátor. Bezpochyby mě čekají četné strasti. S pomocí Páně jsem připraven na všechno. Nehledám, nechci slávu světa ; čekám oslavení na onom světě, a to bude velké. «

Být zástupcem Sv. stolice je jistě čestný úřad, nutno ale říci, že činné povaze mons. Roncalliho odpovídal málo. O exerciciích r. 1926 píše : » Jsem dvacet měsíců biskupem, a jak se dalo předvídat, nechybělo mi strastí v mém úřadě. Ale — věc opravdu zvláštní — nepřišly mi hlavně ze strany Bulharů, pro které pracuji, nýbrž z ústředních úřadů církevní správy. Tohoto druhu brzdění a pokoření jsem se nenadál a působí mi to mnoho bolesti. « — » Krátká zkušenost těchto měsíců jako biskupa mě utvrzuje v názoru, že pro mne není v životě nic lepšího než nést kříž, tak jak mi ho Pán klade na ramena a na srdce. Musím se považovat za muže s křížem na ramenou a milovat ten kříž, který mi Bůh sesílá, a nemyslit na nic jiného. Vše, co není čest Boží, služba Církve, dobro duší, je pro mne vedlejší a nemá význam. Netoužím po ničem jiném než poslouchat rozhodnutí, pokynů a tužeb sv. Otce a Svaté stolice, a nic jiného ani nechci. «

Právě za toto mlčení mu se dostalo uznání od papeže Pia XI. R. 1935 je poslán do Turecka. Ani tam však neschází protivenství a rozdíly v názorech mezi úředníky v římských kongregacích a jím, který vše vidí zblízka. » Chci odpovídat i nadále dobrým za zlé a ve všem dávat přednost evangeliu před tvůrci lidské politiky. S větší pečlivostí se chci věnovat studiu tureckého jazyka. « Ze svého pokoje jednou v noci pozoruje rybáře na Bosporu. Jako biskup je nástupce apoštolů, rybářů duší... » Z království Krista Pána je tu pramálo — zříceniny a semínka. Avšak kolik duší je tu, které třeba získat Kristu, bloudí v moři islámu,

židovství, pravoslavi. Následovat rybáře, pracovat ve dne v noci s planoucími pochodněmi, každý ve své lodičce, podle rozkazu duchovních vůdců — to je naše velká svatá povinnost! «

26. listopadu 1940, kdy už ve světě zuří válka, za svých soukromých duchovních cvičení rozjímá o žalmu Miserere, každý den čtyři verše. » Miserere... Je to pláč národů. Doléhá ke mně ze všech stran Evropy i odjinud. Vražedná válka, která zuří na zemi, na moři i ve vzduchu, je projev Boží spravedlnosti, jejíž posvátná ustanovení, uložená lidské společnosti, byla uražena a porušena. Někteří si myslí, že Bůh musí chránit ten nebo onen národ nebo dát tomu nebo onomu nezranitelnost a vítězství, kvůli spravedlivým, kteří v něm bydlí, nebo pro dobro, které se tam děje. Zapomíná se, že jestli Bůh do jisté míry vytvořil národy, nenechal ústavu a zřízení států na pospas svobodné vůli lidí. Všem dal zákony civilizovaného společného života: evangelium je jejich souhrnem. Bůh nedal záruku zvláštní a výsadní pomoci leč jen národu věřících, to je svaté Církvi. Tato Boží pomoc sice Církev uchová před zánikem, ale nijak ji nestaví mimo protivenství a pronásledování.

Zákon života pro duše a národy určuje všeobecnou spravedlnost a rovnováhu, meze v užívání bohatství, radovánek a světské moci. Jakmile tento zákon je porušen, přicházejí samy od sebe strašné a nevyhnutelné sankce. Žádný národ jim neunikne. Pro každého nadejde jeho hodina. Válka je jedna z oněch sankcí. Nepřivodil ji Bůh, ale lidé, národy, státy a ti, kdo je představují. Zemětřesení, záplavy, hlad, nakažlivé nemoci jsou aplikace stejných zákonů přírody, zákonů slepých, protože hmotná příroda nemá ani rozum, ani vůli. Válku naproti tomu chtějí lidé, s očima zcela otevřenými, bez ohledu na všechny nejposvátnější zákony. Proto je tím hroznější. Kdo válku rozpoutává, kdo ji jitrí, to je » princeps huius mundi — kníže tohoto světa «; on nemá nic společného s Kristem, knížetem míru. Zatímco se válka rozpoutává víc a více, nezbyvá národům než modlit se Miserere a odevzdat se do rukou Božího milosrdenství, aby to převážilo požadavky spravedlnosti a aby nadměrnou svou milostí dalo zdravý rozum mocným tohoto světa a přivedlo je k pokojným myšlenkám. «

V říjnu 1942 píše: » Velká zla, která kazí dnes svět, jsou laicismus a nacionalismus. Lai-

cismus je příznačný u mužů ve vládě a u těch, kdo nevěří. Církevní osoby zase podávají svůj přínos k druhému... Jiná věc je láska k Itálii, kterou velmi cítím ve svém srdci, a jiná věc ukazovat tuto lásku na veřejnosti. Svatá Církev, kterou zastupuji, je matka všech národů, všech národů. Všechny osoby, s kterými přijdu do styku, musí na zástupci papežově obdivovat tyto city uctivosti pro národnost každého, musí být okrášleny laskavostí a vlídností v úsudku, které získávají důvěru všech. Bude dobré, když si dám záležet na tomto způsobu jednání, aby ho následovali všichni, kdo jsou okolo mne. Všichni jsme více nebo méně nemocní nacionalismem. Apoštolský delegát musí být prost této náklady a dávat to najevo. Sic me Deus adjuvet — k tomu necht mi pomáhá Bůh. «

» Procházíme dobami velkých událostí, před námi je chaos. Tím více je nutné vracet se k základním zásadám křesťanského sociálního řádu a posuzovat to, co se děje, podle evangelia, vidět v hrůze a teroru, který nás obklopuje, strašné sankce, kterých se lidem dostává za porušení Božího zákona už zde na zemi... «

Ve Francii

R. 1947 dělá své exercicie v Paříži. » Jsem u konce třetího roku svého nunciování ve Francii. Vědomí mé slabosti je mi dobrým společníkem: důvěřuji zcela v Boha, a protože žiji v neustálém vykonávání vůle druhých v poslušnosti, tato důvěra mi dává statečnost a zahání jakýkoli strach, Pán mi pomáhá. Velebím ho a děkuji mu za to. Semper laus eius in ore meo.

Teď už se mě nemůže dotknout žádné pokušení, ani po hodnostech ve světě, ani v Církvi. Jsem zahanben nad tím, co sv. Otec pro mne vykonal, když mě poslal do Paříže. Je mi naprosto jedno, budu-li mít ještě jiný stupeň v církevní hierarchii. To mi dodává velký klid. A také trochu pružnosti ve vykonávání mého úřadu... Myšlenka na mučednictví mě plní strachem. Bojím se, že bych neodolal fyzickému utrpení. A přece, kdybych tak dal Pánu Ježíši svědectví své krve — jaká milost a sláva by to byla pro mne!

Moje povaha a výchova, které se mi dostalo, mi pomáhají být laskavým se všemi, shovívavým, ochotným a trpělivým. Neustoupím z této cesty... Nechám druhým nadbytek chytrosti a tzv. diplomatické dovednosti, a spokojím se i

*nadále se svou dobrotivostí a prostotou v citech, slovech i jednání. Konec konců vše se vždycky obrátí k dobru toho, kdo zůstává věrný učení a příkladu Páně.* «

### *V Benátkách*

Z Paříže se r. 1953 Roncalli stěhuje do Benátek jako patriarcha a kardinál. Kardinálský biret mu vložil president Francouzské republiky Vincenc Auriol. R. 1957 si kard. Roncalli píše do svého deníku slova hymnu k Duchu svatému: » *Largire lumen vespere. Dej světlo ve chvílích večerních... Pane, jsem u nešpor života. Jde mi na 76. rok. Velký dar nebeského Otce je život. Tři čtvrtiny mých vrstevníků už přešlo na druhý břeh. Tedy i já musím být připraven na onen významný okamžik.*

*Myšlenka na smrt mě neděsí. I jeden z mých bratří už odešel, a byl to předposlední z nás, Jan. Jak dobrý byl jeho život a jak krásná smrt! Mé zdraví je ještě výborné a silné, ale nesmím na ně spoléhat. Chci být stále připraven na ono » Adsum — Zde jsem, Pane«, at mě zavolá kdykoliv, byť i nečekaně.*

*Stáří je též velký dar od Pána; musí být pro mne důvodem k tiché vnitřní radosti a denní odevzdanosti do vůle Boží. K Bohu jsem neustále obrácen, tak jako dítě k otevřenému náručí otcovu.*

*Můj prostý a teď už dlouhý život se rozvíjel jako klubičko vlny, ve znamení prostoty a čistoty. Nic mě nestojí přiznat si a opakovat, že nejsem nic a nic neznamenujím.*

*Pán mi dal narodit se z chudých rodičů, on myslil na všecko. Já jsem ho jen nechal dělat jeho práci. Když jsem byl mladý kněz, zapůsobilo na mne heslo kardinála Cesara Baronia » oboedientia et pax «; říkal tato slova, když líbal nohu u sochy sv. Petra. Nechal jsem pracovat Boží prozřetelnost a vést sebe v plné shodě s jejími úradky. Opravdu, je to pravda, že » Boží vůle je mi zdrojem klidu «. A moje naděje je zcela v milosrdenství Pána Ježíše, který chtěl, abych byl jeho knězem a služebníkem; byl tak shovívavý vůči » mým nesčetným hříchům, urážkám a nedbalostem « a stále mě zachovává živým a silným.* «

### *Papežem*

Boží prozřetelnost měla pro kard. Roncalliho ještě jedno překvapení: 28. října 1958 byl

zvolen papežem. Po třech letech, v předvečer svých osmdesátin, si píše: » *Když mě kardinálové svaté římské Církve zvolil k nejvyššímu odpovědnému úřadu být pastýřem celého stáde Kristova — bylo mi tehdy 77 let — všichni se domnívali, že budu papežem provizorním, přechodným. A hle, jsem na prahu čtvrtého roku pontifikátu a mám před sebou velký program; celý svět se na mne dívá a čeká. Co se týče mne, připadám si jako svatý Martin: » Nebál se zemřít, ale ani neodmítal žít«. Musím být vždycky připraven zemřít, i hned, anebo žít, pokud se Pánu bude líbit mě tady nechat. Ano, vždycky. Na prahu svých osmdesátin musím být připraven: buď zemřít, nebo žít; a v tom i onom případě postarat se o své posvěcení. Všude mi říkají » svatý Otec«, a takovým mohu a chci opravdu být.* « Papež Roncalli byl připraven, byl si vědom, že chvíle onoho » Adsum « je blízko. V témže měsíci listopadu píše: » *Pozoruji na svém těle začátek nějakých těžkostí, prý je to přirozená věc pro staršího člověka. Ponesu to klidně, i když je to někdy obtížné a budí obavy, že věc se může zhoršit...* «

### *Poslední léta*

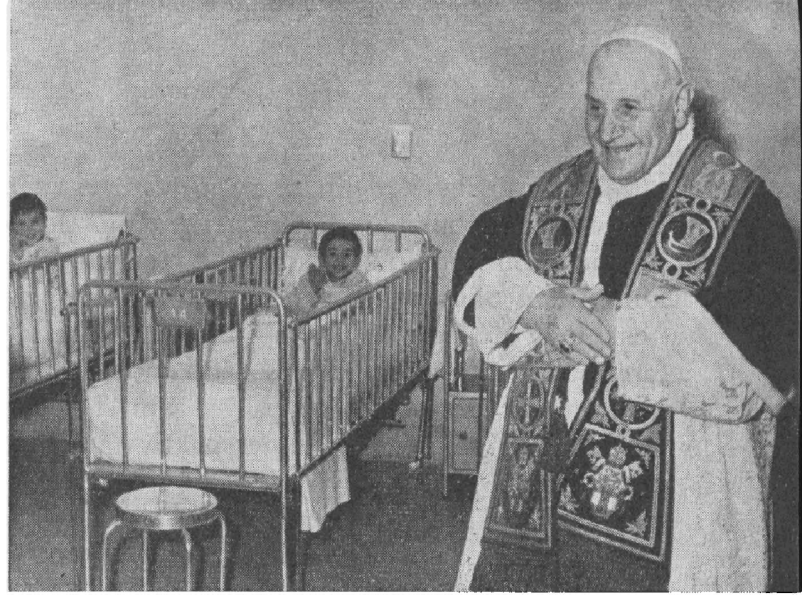
Rakovina se hlásila čím dál tím častěji, zvláště po bolestném záchvatu 25. listopadu 1962. Na Pondělí velikonoční příští rok si zaznamenává: » *S velkonocemi jsem spokojen. Moje těžkosti v zažívacím ústrojí mi ale způsobily dost trápení. Mši svatou jsem sloužil v klidu doma a pak odevzdán do vůle Boží. Náměstí sv. Petra mělo přímo triumfální ráz, jako málokdy, všichni jednotně provolávali slávu papeži, když se objevil na balkóně. Blahopřání v 27 řečech — vlna pokoje a vítězné radosti. Encyklika » Pacem in terris « byla přijata se souhlasem, jako snad nikdy předtím nějaká encyklika. To bylo včera. Dnes jsem si dopřál trochu odpočinku doma, ale bylo mnoho roztržitosti. Návštěva kard. Testy (krajan sv. Otce z Bergama). Těžkosti trvaly bez přestání; je čas, abych opravdu začal myslet na sebe vážně.* « Poslední záznam v deníku je z 20. května. » *Dnes ráno potřetí jsem se spokojil se sv. přijímáním, které jsem přijal na lůžku, místo abych si dopřál radosti sloužit sám mši svatou. Paziienza, paziienza! Přece jen jsem přijal kard. Wyszyńského a čtyři biskupy, kteří se s ním vracejí do Polska. Zbytek*



dne na lůžku s několika chvílemi velké fyzické bolesti... «

Dva dny potom, 22. května, neudělal obvyklou generální audienci, jen z okna pozdravil poutníky a turisty a pomodlil se s nimi velikonoční Královno nebes. Byl předvečer svátku Nanebevstoupení Páně. » *Požehnaný svátek! Pán Ježíš zítra vstupuje na nebesa, jděme i my za ním; protože nemůžeme jít skutečně, zůstáváme přece na zemi v jeho svaté Církvi, následujme apoštoly...* « Svátky svatodušní Jan XXIII. slavil už v nebi.

Duchovní deník Jana XIII. je uveden rozjímáním italského řeholníka oratoriána P. Bevilacqua. Poznámkou, zase z pera P. Bevilacqua, zakončíme letmý pohled do Deníku: » Co jen udělal papež Jan, že vyvolal tak nečekaný souhlasný projev lásky a vděku? V jedné z nejúžasnějších knih poslední doby židovský chlapec se ptá starce, co má dělat spravedlivý; a spravedlivý bez váhání odpovídá: , Ptáš se snad slunce, aby něco dělalo? Vrchází,



» Dobrý papež Jan «, jak ho budou znát dějiny. Zde ho vidíme při návštěvě v římské nemocnici pro děti.

zapadá a působí, že tvoje duše jásá' (André Schwartz-Bart, *Le dernier des Justes*). To udělal papež Jan; objevil se na tomto světě, zapadl a způsobil, že z duší se nesl k nebi jásot a radost. Byl poslem nemožné lásky, jak to kdosi napsal o Kristu. «

## SVOBODA A ZÁKONITOST VE VĚCECH STVOŘENÝCH

Nic na světě není samozřejmé; není samozřejmá existence věcí ani naše existence vlastní. Není samozřejmé, že jsme to my, na tomto místě, na začátku druhé poloviny dvacátého století.

Byl čas, že se věci, které mě dnes obklopují, neodrážely v mých očích, nebyly přítomny v mém vědomí. Byly beze mne a mohly zůstat beze mne. Mohl jsem se vůbec nenarodit, anebo se zrodit do jiného prostředí, do jiného času, do jiné životní a dějinné situace. Dosaďadní běh mého života se mohl dát jiným směrem, vést mě po jiných cestách. Ti, kteří o něm rozhodovali v mém dětství, mohli rozhodnout jinak; já sám jsem se mohl nesčíslněkrát rozhodnout jinak, než jsem se rozhodl. Mohl jsem se setkat s jinými lidmi, než s kterými jsem se setkal; moje zkušenost, můj vnitřní svět by byly vypadaly jinak. — Každý z nás si může představit, že jeho život mohl vypadat jinak, že mohl vůbec nebýt.

Nejenom naše jednotlivé životy, ale i dějiny celých národů a celého lidstva se mohly dát

jinými cestami, než po kterých dospěly až k přítomnému okamžiku. Záleželo často na vyhrané nebo prohrané bitvě, na rozhodnutí několika lidí, na slově vyřčeném nebo nevyřčeném.

Lidé se ovšem rozhodují na základě daných skutečností a vzhledem k cíli, kterého chtějí dosáhnout. Dané skutečnosti a situace by však mohl někdo jiný odhadovat jinak a vyvodit z nich rozhodnutí třeba opačné; mohl by si postavit jiný cíl.

Je pravda, že lidské myšlení a jednání je řízeno jistými zákony; z toho však, že jistá událost měla za následek určitou událost jinou, ještě neplyne, že tato druhá událost byla nutná. V každé situaci našeho života, v každé situaci lidských dějin je obsaženo mnoho možností. Je pravda, že pustím-li z ruky kámen, nemohu očekávat, že poletí vzhůru. Vyřknu-li proti někomu urážlivé slovo, nemohu je už vzít zpět; nemohu zabránit, aby jím nebyl ten druhý zasažen. Mohl jsem však kámen nepustit a urážlivé slovo nevyřknout.

Zákony lidských dějin se rýsují teprve zpětnému pohledu jako zřetelné a neúchylné. Nelze je s jistotou prodlužovat do budoucnosti; nikomu není dáno » plánovat « s jistotou budoucnost, jejíž délka a trvání jsou ostatně zahaleny tajemstvím. Je velmi možné, že i minulé události změnil podobu a smysl — smysl, který jim dávají lidé dnes — z perspektivy událostí budoucích.

Je snadnější mluvit o zákonech hmoty. Tyto zákony však existovaly od začátku a byly objeveny teprve postupem času. Mohlo jich být použito tak nebo onak. Lidé mohou vyrábět letadla bombardovací a letadla dopravní; rozštípení atomu může mít za následek nepředstavitelné pohromy, nebo přispět k vytvoření nové lidštější civilizace. — Avšak i v civilizaci představitelně nejlidštější si může člověk najít způsob, jak trpět a působit utrpení druhým; člověk může být právě tak nešťasten v domě s koberci a s ústředním topením jako u ohniště v chalupě s udusanou hlinou.

Všecko, co existuje, může být člověku předmětem úžasu; země, hory a řeky, hvězdy a oblaka, příroda i věci vytvořené lidským mozkiem a lidskou rukou. Člověk z nich může čerpat pýchu a opojení, může si říci: to všechno je moje, to všechno jsem udělal já, a udělám ještě víc, budu-li chtít; není překážky, která by mě zastavila na cestě vpřed a výš; mohu utvářet budoucnost, jako utvářím přítomnost. — Je pravda, že jsem zatím nemohl přemoci smrt, ale mohu prodloužit lidský život; mohu vychovat lidi tak, aby pro ně přestala být smrt zdrojem úzkosti; naučím je, aby si jí nevsímal, aby ji přijímali tak samozřejmě, jak přijímají kterýkoliv jiný přírodní zjev, pád kamene nebo západ slunce. Budu žít v těch, kteří přijdou po mně, jako žijí ve mně ti, kteří odešli přede mnou.

Dejme tomu, že by se člověk naučil lhostejnosti k smrti, k smrti vlastní i k smrti druhých; bude potom moci obstát jeho úžas před světem a před vlastním dílem, úžas proměněný a znetvořený v pýchu? Nestane se jeho vládnoucím pocitem, základním stavem jeho vědomí lhostejnost a nuda?

Je ostatně člověk tak jist před nenadálým vpádem neznámého, před hlasem vlastního svědomí, před vzpourou duše, domněle uvězněné v kleci zákonů, o kterých si myslí, že je

vyčetl z přírody? Není v nich nikde mezera, kterou pronikne jiný zákon — zákon svobody a světla?

Zatím zůstává úžas, s kterým objevují svět děti a z kterého čerpá inspirace básníků: jako by se byl svět právě vynořil před jejich očima, — svět, který je zde, a mohl nebýt; který je ještě orosen tajemstvím svého původu; jehož existenci cítím jako zjevení, jako dar.

Každý strom, na který pohlédnu, roste ze země před mýma očima a rozpráhá náruč svých větví; hory jako by byly právě ustrnuly v svém mohutném pohybu, a řeky se naopak teprve vyřinuly ze svých pramenů. I věže katedrály, o které přece vím, že na ni musili skládat kámen po kameni a že jim to trvalo celá desítiletí — i tyto věže jako by se byly právě vztyčily k nebi jako modlitba, jako zjásání. Sama obloha jako by se byla teprve rozklenula nad temeny hor, nad zrcadly vod a nad věžemi, které se jí zvedají vstříc; nad cestami této země a nad cestami lidských osudů.

To všechno mi bylo dáno. I svou vlastní existenci cítím jako dar, a každé setkání s mým vlastním vědomím, každé setkání s druhým člověkem je jako nepředvídané otevření nových obzorů.

Celý fyzický vesmír se může otevřít lidským objevům. Člověk však může jenom objevovat to, co bylo stvořeno, co mu bylo dáno. Nestvořil sám hvězdy, na kterých třeba jednou přistane. Tvoří-li sám ze svého ducha a ze svého srdce, i k tomu mu musilo být nejdříve něco dáno.

Vnitřní vesmír člověkův je složitější a záhadnější než vesmír hvězd a sluncí. Vzdálenosti od člověka k člověku jsou často závratnější než od hvězdy k hvězdě. Zabloudí-li na nich, nedovede-li je překročit, stane se mu i hvězdný vesmír bludištěm bez cíle a beze smyslu.

*Jan Čep*

---

*K dobru je nuto vést mládež, ale také lidi dospělé, aby v dobru setrvali. K tomu je potřeba dobrých zákonů, které jsou řečí rozumnosti a rozumu a které mají domcovací moc. Zákon proto má význam etický; nucením má připravit podmínky k mravní svobodě.*

Aristoteles

*Nejmenší svatý je větší než největší básník.*

Giulioti

*Je čas, aby katolíci pomýšleli na dobytí novin a rádia.*

Carretto

Vysoká stranická škola při ÚV KSČ nám dala v knize Josefa Potočka, »Základní problémy marxisticko-leninského učení o náboženství« (Praha 1962, str. 144), souhrnný výklad názoru a postoje komunismu vůči náboženství vůbec.

Na rozdíl od někdejších materialistů a bezbožců, marxisté si zakládají na tom, že objevili společenské základy náboženství, a honosí se tím, že mají v rukou prostředky, které povedou k jeho zániku spolehlivěji, než jak se o to pokoušeli pronásledovatelé náboženství v minulosti. O pravdivosti dialektického a historického materialismu nediskutují, nýbrž berou ho za východisko k vysvětlení podstaty a původu náboženství.

Náboženství prý vzniklo asi po devíti desetinach trvání lidstva, když se už člověk vyvinul natolik, že měl schopnost a čas přemýšlet o různých přírodních jevech, které si však z nevědomosti vykládal fantastickými personifikacemi. Idealizací a zabsolutněním pojmů došel prý k »nadpřirozenu«. Když potom začal vyrábět více než spotřeboval, společnost se rozdělila na třídu vykořisťovatelů a třídu vykořisťovaných, a tu vzniklo křesťanství, založené ne Kristem, který prý neexistoval, nýbrž masou utlačených otroků, kteří toužili po »vykupiteli«. Náboženství a církve se udržely za kapitalismu, který jich dovedl využít, aby držel lidi v nevědomosti o »výrobních tajemstvích« a v poddanství. Teprve vědecký světový názor marxistický otevřel lidem oči a dokázal, že Bůh, nadpřirozeno, zázraky atd. neexistují; teprve komunismus dává lidem místo iluzorního štěstí posmrtného štěstí skutečné na této zemi.

Náboženství je tedy podle marxismu zcela lidského původu, je to nadstavba ekonomicko-sociálních podmínek nedokonale vyvinuté lidské společnosti, je to převrácený nepravdivý odraz skutečnosti, tj. materiálního životního procesu lidí na určitém stupni vývoje, je to nevědecké vysvětlení světa, je to pověra. Náboženství je produkt bídy utlačených mas, které se utíkají do vysněného světa, a zároveň nástroj vykořisťování a utlačování, duchovní opium.

Dnes je náboženství, podle marx-leninské nauky, opakem vědy, únikem od života, reakční

silou, která brání uskutečnění socialismu. Náboženství jako víra je prý soustava nevědeckých neskutečných představ, jako kult je výrazem bezmocnosti člověka a pokusem zapůsobit na přírodní síly vzýváním sil nadpřirozených, jako morálka je oslabením revoluční průbojnosti, jako instituce církev je prý spojencem kapitalismu.

Náboženství prý odjakživa odvádělo lidi od revolučního boje hlásáním poslušnosti autoritě, vyhlašovalo práci za kletbu, nechávalo pomstu jedině Bohu, strašilo lidi smrtí, nezrušilo otroctví ani se nepostavilo proti vykořisťování, naopak je podporovalo. Církev byla prý vždy nepřítelkyní lidu a sama je kapitalistická.

Rozpor mezi marxismem a náboženstvím je nesmiřitelný, protože věda a náboženství se prý vzájemně vylučují, protože životní cíl je zde na zemi, a ne po smrti, protože náboženství oslabuje člověka v revolučním boji a zabraňuje pochopení a osvojení vědeckého světového názoru.

Proto komunistický stát nemůže být lhostejný vůči náboženství a církvím; i když nezakazuje přímo náboženský kult (protože zjev »druhotný«), nedovoluje, aby se náboženství »zneužívalo« proti výstavbě socialismu. Na rozdíl od státu komunistická strana je jasně zaměřena k propagaci bezvěrectví, k výchově člověka ve vědeckém bezbožectví.

Náboženství prý je určeno k samočinnému zániku, jakmile dojde k plnému uskutečnění komunismu, tj. k vytvoření ekonomicko-sociálních podmínek, v nichž náboženství ztratí veškerý podklad; zatím se udržují náboženské přežitky z různých příčin: protože revoluční proces je dlouhodobý, protože společenské vědomí se opožďuje za společenským bytím, nevymřely ještě generace z bývalého kapitalistického režimu, které také působí dosud na děti, žije dosud církve v některých svých projevech, vědecká bezbožecká výchova není dosud dokonalá, část obyvatelstva má ještě příliš malé znalosti v oblasti přírodovědecké a společenskovědní; kromě toho existenci nadpřirozených sil (boha) nelze prý přímo zkušenostně vyvrátit, a též osobní těžkosti a životní tragédie mohou náboženství nejen udržovat, nýbrž i zesilovat.

Je tedy zapotřebí, podle autora knihy, prohloubit vědeckou bezbožeckou výchovu. Proti náboženství, jak říká Lenin, je třeba *umět* bojovat. Boj proti přežitkům minulosti je sice podřízen budování socialismu, a není proto hlavním cílem komunistů, ale přesto nutno proti náboženství bojovat; v tom je potřeba se vyhnout dvěma extrémům: smířlivectví vůči náboženství a jeho rušení pouhými zákazy, protože tím by se jen posilovalo. Bezbožecká výchova, která musí používat všech prostředků lidové kultury, aby nejen ovlivnila lidi, nýbrž jim i nahradila náboženství, hlavně citově, musí postupovat podle daných oblastních okolností, s ohledem na jednotlivé vrstvy lidu, musí vytvářet »protiváhy« náboženství, musí si získat taktně přístup k věřícím, musí být prováděna cílevědomě a systematicky, soustavně a trpělivě, se širokými znalostmi marxismu, přírodních věd, náboženství samého a hlavně věd společenských.

Komunismu prý nejde pouze o popření existence Boha, nýbrž hlavně o vytvoření pravého štěstí člověka osvobozeného od hmotného i duchovního útlaku, o skutečný »ráj na zemi«.

To jsou tak hlavní ideje knihy; upustili jsme od citování stránek, abychom článek příliš nezatížili.

Podívejme se nyní zblízka na některá tvrzení komunistické nauky o náboženství.

Náboženství je nařčeno z nevědeckosti a protivědeckosti, ba dokonce prý vzniklo z nevědomosti. Především musíme upozornit, že náboženství se nesnaží nahradit vědu, nýbrž je na docela jiné úrovni a dívá se na svět a život z docela jiného hlediska; proto náboženství a věda se nestřetají, nýbrž doplňují. Věda zkoumá přírodní zákony, náboženství mluví o člověku a věcech, nakolik jsou stvořeny Bohem a směřují k Bohu. Věda je poznání přirozené, rozumové, náboženství je poznání nadpřirozené, skrze zjevení a víru; také víra je poznání; jestliže rozum poznává přímo věci stvořené a jejich prostřednictvím Boha jako jejich Tvůrce, víra poznává přímo Boha, nakolik se zjevil a mluví k nám svými posly, hlavně v Ježíši Kristu a v Církvi jím založené.

To neznamena, že víra nemá rozumový základ nebo že je nerozumná. Cesta k víře vede od přirozeného poznání Boží existence objektivním studiem možnosti a faktu zjevení, podepřeného a dokázaného zázraky; ty přírodní zákony ne-

ruší, nýbrž je přesahují, protože Bůh jako Tvůrce všeho může dosáhnout chtěných účinků i mimo přírodní zákony, aniž je zruší.

O existenci Ježíše Krista a o pravosti a historičnosti evangelií a vůbec Nového zákona se nedá vědecky pochybovat; autor hřeší na těžkosti kontrolovat u nás doma jeho údaje a tvrzení. Zprávy o prvotním křesťanství vyvracejí též báčorku o jeho »otrockém« původu.

Náboženství prý odvádí člověka od skutečného života, protože mu staví před oči slib a ideál života posmrtného, štěstí v nebi. Komunisté ztotožňují nadpřirozeno s neskutečným, a to je pochopitelné, protože nepřipouštějí nehmotnost, a tedy nesmrtnost lidské duše. Jestliže však lidská duše si vytváří nehmotné pojmy, jestliže je svobodná ve svém chtění, jestliže se projevuje v řeči a v pokroku atd., to znamená, že sama je vnitřně nezávislá na hmotě, tj. nehmotná, na rozdíl od zvířat. I kdyby se člověk byl vyvinul ze živočichů, lidská duše nemohla vzniknout z pouhé hmoty. Duchovno tedy existuje, a proč by nemohlo existovat i nadpřirozeno, když přece to není nic jiného než bytí samého Boha, které je nám sdíleno milostí v tomto životě a oslavením v životě nebeském, k němuž jsme povoláni?

Náboženství je docela něco jiného než pověra; ta je vírou nerozumnou; věřit Bohu a v Boha není nerozumné.

Jiný výmysl je, že náboženství udržuje lidi v nevědomosti, v porobě, pomáhá vykořisťování a útlaku. Náboženství hlásá jasně spravedlnost a říká, že bohatí se dostanou do nebe tíže než chudí, a ti, kteří poroučejí, budou mít těžší soud než ostatní; učí povinností poddané i nadřizené. Práce není v základě zlořečením, ale činností člověka; po prvotním, dědičném hříchu se ovšem podmínky práce ztížily jako následek hříchu; Kristus však vykoupil i práci a posvětil ji, takže se stala prostředkem spasení. Křesťanství samo o sobě nemohlo zrušit otroctví, ale vytvořilo k tomu předpoklady.

Komunisté nevědí nebo nechtějí vědět, že když náboženství mluví o nebi, mluví o něm jako o *posledním* cíli; jeho dosažení je podmíněno cíli dočasnými, tj. životem podle Božích přikázání, mezi nimiž je též zachovávání spravedlnosti. Život posmrtný závisí na tomto životě; proto je křesťan víc než kdo jiný zavázán žít dobře a činně tento život. Modlitba není

výraz technické bezmocnosti, nýbrž způsob spojit se s Bohem, jako jsou toho prostředkem svátosti.

O Církvi mluví marxisté jako o nástroji kapitalismu. Církev však je samo náboženství, tj. jediné pravé náboženství, totiž náboženství zjevené (Kristem), existuje Církev Kristova jako společnost pokřtěných lidí, jejichž cílem je věčná spása. A náboženství je nezávislé na materiálních podmínkách, na stupni vývoje a společenském rozvrstvení lidí.

Kniha Potočkova má značné trhliny; není psána metodou přísně vědeckou, vychází z nedokazatelných předpokladů dialektického a historického materialismu, využívá optického klamu, jako by se vše vyvinulo z nedokonalejších forem, a nemohlo tomu být i naopak, nevysvětluje náboženství objektivně, ale vykládá si je po svém, utíká se často k zesměšnění náboženství, k pochlebným citátům, k nedoloženým tvrzením, k pomluvám; zaměňuje nadpřirozené s neskutecným, náboženství s pověrou nebo s »idealismem«, magii s proměňováním, náboženství přirozené se zjeveným; z druhé strany přisuzuje vědu a pokrok pouze komunismu. Přitom připouští některé pravdy pro nás důležité: nemožnost dokázat, že Bůh neexistuje; potřebu víry a štěstí; doznává, že posmrtný život není objevem křesťanství (a tedy je přesvědčením všeobecným), že náboženská ideologie dává odpověď na všechny životní otázky, že náboženství uspokojuje člověka, a také ... že omyl ještě nikdy nikomu nepřinesl skutečné štěstí.

Kniha je zcela zaujata proti náboženství, v němž správně vidí jediného skutečného nepřítele komunismu; vyhláší třídní boj, třídní chápání všeho a třídní nenávisť za nejvyšší zásady komunismu. Správně trvá na tom, že mezi náboženstvím a marxismem je nesmiřitelný rozpor, že marxismus je podstatně bezbožecký. Míří na samé základy náboženství.

Těžko někoho přesvědčovat o pravdivosti systému, když je vůči němu předpojat. Komunismus znamená fanatickou víru v určitá nedokazatelná tvrzení; náboženství vyžaduje víru ve zjevené pravdy; komunistický fanatismus je postoj iracionální, náboženská víra je dar milosti, která působí na lidskou vůli, aby se sklonila před Božím zjevením. Rozdíl je v tom, že oprávněnost dialektického materialismu nelze vědecky rozumově dokázat, že komunistická



Tři z našich stále internovaných biskupů: uprostřed pražský arcibiskup *mons. Josef Beran*, po jeho pravici *spišský mons. Jan Vojtaššák*, který bude 24. června slavit své jmeniny, a po levici *brněnský biskup mons. Karel Skoupý*, který 30. června vzpomíná 18. výročí své biskupské konsekrace; jen po čtyři roky mohl volně svou diecézi spravovat. Od té doby jí pomáhá jen modlitbou a obětí. Kolem biskupů jsou řeholní sestry z Kněžského domova v Senohrabech, kde pan arcibiskup Beran s biskupem Skoupým navštívili pana biskupa Vojtaššáka.

» víra « je důvěřivost vůči pouhým lidem, jako byl Marx, Engels, Lenin; náboženská víra naproti tomu spočívá na faktech, že v Kristu se lidem skutečně zjevil Bůh, který jim přinesl pravdu, který je sám Pravda, jemuž můžeme a musíme věřit.

Věda má své problémy, do nichž se náboženství neplete, protože ho nezajímají a protože pravda pravdě neodporuje. Ostatně Potoček sám přiznává, že mnohé vědecké objevy a vědecká tvrzení jsou a zůstanou pouhými dohady a domněnkami, které nelze povyšovat na obecně platné. Náboženství naproti tomu a na rozdíl od marxismu vysvětluje původ vesmíru, který je stvořený, vysvětluje cíl člověka, který je v životě bez konce v Bohu, vysvětluje tajemství bolesti, smrti atd.

Proti komunismu musíme postavit dobré a správné poznání náboženství a důsledný život podle něho. Jestliže je mezi náboženstvím a marxismem nepřeklenutelný rozpor ideologický, a na to nikdy nesmíme zapomenout, křesťané a marxisté jsou lidé; zatvrzelí odpadlíci se neobrátí bez docela zvláštní milosti Boží, ale mnoho lidí, kteří jsou pod vlivem marxismu, se může vrátit k víře nebo ji najít a spasit duši, když uslyší, co je skutečně náboženství a křesťanství, a když uvidí též příklad pravého křesťanského života.

# TUŘANY

» Vidíš tamhle ten kostelíček s tou černou zahrocenou zvonící, to jsou Tuřany a ty dvě věže napravo — je Smečno, « povídal mi jednou otec, když jsme šli květnicí do k... kostela.

» To jsou Tuřany, « zašeptal jsem si; co dále otec pravil, nevěděl jsem.

» A kdy že tam pouť? « zeptal jsem se.

» Až se budou na Hořešovickém vrchu třešně červenat. Ještě nejsou ani zelené. «

» Tak dlouho? « podivil jsem se a pořád jsem hleděl přes les k tomu kostelíku s tou černou, zahrocenou zvonící a přál jsem si, aby byly již ty třešně na Hořešovickém vrchu červené, ne abych si mohl jich natrhat — byly a jsou obecní, » císařské «, má prý na ně právo jen cestář, ale my také měli na ně právo — ale abych mohl jít na Tuřana. Jaké divné nápady mívá někdy ten dětský věk! Často chodil jsem se dívat na Hořešovický vrch, na staré třešně » brabčinky «; ale ony teprve kvetly a mně zdálo se, že budou letos kvést do žní.

Musím se přiznati, že ty Tuřany již tehdy měly pro mne cosi vábivého. V jakés posvátné záři jevily se vždy mladé myslí mé. Myslíval jsem, že je tam v tom chrámu nebe a v tom nebi že jsou davy andělů kolem královny, a proto že tam tolik lidu chodí, aby viděli to nebe, ty anděly a tu královnu.

A chodilo také lidu na Tuřana naší dědinou a dosud chodí. Procesí za procesím, hudba za hudbou, jasným, teplým vzduchem vály korouhve, a za těmi korouhvemi táhly řady dlouhé, nepřehledné.

Díval jsem se na ně ze stráně vždy a nevěděl jsem, mám-li plakati či smát se radostí.

Ale třešně na Hořešovickém vrchu nebyly tehdy žádné, květy popálil mráz a na větvích zelenalo se jen lupení.

» Nebude tedy letos žádná pouť? « ptal jsem se otce jednou v neděli ráno.

» Bude, půjdeš také letos, « řekl mi a do naší malé, miloucké světničky zazněla hudba velebným hlaholem » Zdrávas, dcero... «

» Už jdou! « zajásal jsem, a opravdu šli. První procesí táhlo kolem ohromné. Byli to Lounští.

Za nimi šli brzo z Černčic a z dědin rozložených po Oharce.

Maminka mě ustrojila a za chvíli šli jsme také.

V R... čekalo naše procesí. Bylo také hodně lidu, přes sto hlav, a naše osada je malá. Vedl nás pan páter. My šli bez hudby.

Bylo horko. Slunce jen pražilo; ale já tepla necítil, jiní měli žízeň, ale já nic. Sotva že ustřehli nás u tuřanské zvonice, rozezvučely se zvony s pahorečku; poprvé slyšel jsem je, ty zvony tuřanské, řekl bych, že také radostí plakaly, protože tolik lidu hemžilo se na výšině. — Naproti nám vyšel pan farář s ministranty, přívětivý pán, vtělená dobrota, řekl nám, že jak Alžběta pozdravila Pannu Marii: » Zdrávas... «, také on že vítá nás těmi slovy. Dobře si to pamatuji. Neušlo mi ani slova jediného. Vlídne mluvil s našimi jako dávný, starý druh.

» Tys tady také, Františku? « řekl mi, když jsem mu políbil ruku. Chtěl jsem mu říci, že se tak nejmenuji a že jsem tu ponejprv; ale okamžitě udělali kolem něho kruh. Já byl malý, odstrčili mě. A otec mi řekl, abych se ho pevně držel, že bych se tu mohl ztratit. Také jsem se ho nespustil. Byla zde síla lidu. Co jenom těch různobarevných korouhví, skvostných i prostinkých, a co těch družiček v bělounkých šatech s modročervenými tyly! Jako na lukách motýlů.

V kostele mě otec pozdvihl na ruku, abych dobře viděl, a já nevěděl, kam se dříve podívat. Všude hlava vedle hlavy, přicházejí nové a nové průvody a se všemi ten vlídny, přívětivý pan farář, ku všem hovoří jako starý dávný druh, každému umí povědět něco jiného, a to bývá vždycky » řízné «. Nejraději díval jsem se na něho; ale na to jsem přece nemohl zapomenout, že mi řekl František.

Na hřbitově bylo kázání. Neslyšeli jsme ničeho, musili jsme zůstat v chrámě a pak by také bylo těžko dostat se do vnitra na » velkou «.

Přes celé poledne zůstali jsme tedy v kostele; dva museli vynést, omdleli vedrem. Ale déle ještě byl bych vydržel v tom kostele, do večera snad.

A když bylo po všem, zase odcházelo jedno procesí za druhým. Pan farář zase všechny ty průvody vyprovázal a zase se přitom vlídně smál. Vrozen je mu již ten úsměv, ta přímá dobrota. Někteří ze »zpěváků« se loučili a uměli to, některým to arci také nešlo, ale ten »Charvatecký« to znal nejlépe. Jedno štkání rozlehlo se chrámem. Jako zvon zněl jeho hlas, zrovna tak jako ten na zvonici, smutně, zasmušile.

Bylo mi také do pláče, ale ne že ten Charvatecký mluvil, ale proto, že musím z Tuřánek. Otec mi koupil třešně, byly drahé, ale já přece jen se slzavýma očima díval se zpět na ten kostelík, jenž vyčníval na vršíčku za hřbitovní zdí.

Zdalo se mi, že jdu z nebe, v němž viděl jsem davy andělů kolem královny...

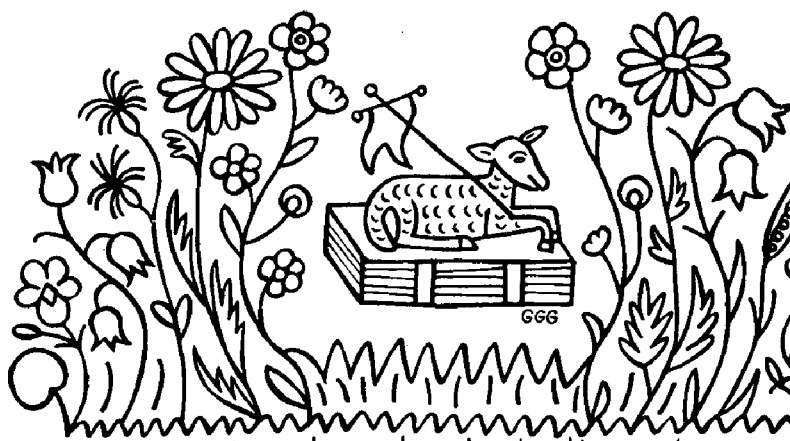
Vloni jsem tam byl po několikaleté přestávce opět. Bylo to po dlouhé těžké nemoci. Ale nešel jsem, jeli jsme. Opět slyšel jsem ten melancholický hlahol zvonů tuřanských, ještě zde byl ten pan farář vlídný, upřímný a ještě vítal poutníky, jako starý, známý druh dobrého přítele.

Ale tentokrát neříkal mi již Františku, znal mne a já jej také. Pravil, že je již od svítání na nohou, ale sotva že to pověděl, již zase zvučely zvony, zase rozléhal se za pahorečkem zpěv a hudba jej provázela.

»To jsou Charvatečtí,« řekl pan farář a uhodl.

Také ještě ten starý zpěvák, co se tak hezky uměl loučiti, že celý ten rozlehlý kostel rozplakal. Dobře poznal jsem ho. Zase bylo zde tolik lidu, ani hnout se nikdo nemohl, zdi chrámové obstaveny byly korouhvemi nejrozmanitějšími, a ze všech stran zněla hudba krásná, unášející. Hráli písně mariánské. Byli to hudebníci venkované, ale nemusil by se za ně stydět žádný hudební sbor. Umí ten český šumař hezky hluboko sáhnout do duše, nechť skočnou zanotí, či hraje-li »na slávu Boží«.

Venku na hřbitově pod ambity bylo opět kázání a lidu na hrobech jako maku. Ze železa by musil mít plíce ten kazatel a hlas kovový. Zrovna ve proudu řeči jeho zas rozhoupaly se hlavy zvonů, a dole ve vsi rozhlaholil se zpěv nového procesí. Teprve nebylo slyšeti ničeho. Chudák kazatel!



o svatém Janě každé kvítko volá:  
utrhni mě!

Letos nezůstal jsem tam přes poledne, nemohl jsem. K jedenácté jsme odjížděli a když jsem se ohlédl nazpět přes tu hřbitovní zeď na kostelík, napadlo mi, co jsem si myslíval za mladých dětských let, že v tom zdejším chrámě je nebe a v tom nebi davy andělů kolem královny. Přemýšlel jsem o tom. — Celou cestu mi to vězelo na mysli.

Bylo tam na té pouti květu, květu našeho, českého s pelem nesetřeným. Leckterý ten kvítek rozvil se nedávno teprve a ty růže některé se ještě rozvíjely. A ty květinčky, živé květinčky skláněly hlavičky ve chrámu před královnou jako andílkové, a ta královna z oltáře žehnala jim a napomínala je, aby zachovaly si pel neporušený.

A že nebylo nebe v tom chrámu zdejším a v tom nebi davy andělů kolem královny? A že ten lid nechodí sem, aby viděl to nebe, ty anděly a tu královnu v něm? Upřete mi to, můžete-li kdo.

Tuřanská pouť je kraji našemu poutí společnou. Bohatí, chudí, všechenstav chodí na Tuřánka první neděli v červenci a těší se na zdejší pouť. Řekněte těm dětem, aby zůstaly doma, a uložte jim největší trest, řekněte těm hochům a těm dívkám, že budou mít o »jarmark« nové šaty, nepůjdou-li nikam, a rozesmútníte je.

Nechť opravdu je tedy lidu okolí našeho nebem zdejší chrám, aby vždy viděli v něm kolem královny davy andělů — děti své, čisté, nevinné — a sluhou toho svatostánku dlouhá mnohá léta ještě ten vlídný, upřímný pan farář, jenž tak dlouho věnuje se již s příkladnou horlivostí službě »Matičky-královny Tuřanské«!

# rozhledy

## APOŠTOLŠTÍ PATRIARCHOVÉ, ZACHRAŇTE NÁS!

Od r. 1959 se rozpoutala v Sovětském svazu nová vichřice protináboženského pronásledování, a to vedle rozvětvené a bohatě podporované bezbožecké propagandy. Toto pronásledování v podstatě není krvavé, i když oběti nechybějí. Je osnováno na přísném uplatňování existujících zákonů, k nimž se mezitím přidá vhodně nějaký nový. Ačkoliv v Sovětském svazu trvá už přes čtyři léta, na Západě si ho začínají všimnout až teprve teď. Tak v Paříži se ustavil výbor, jenž chce sledovat náboženskou situaci, a zvláště pronásledování v Sovětském svazu, a občas konferenci nebo nějakou publikaci na ni upozorní. Náš článek vděčí velmi mnoho jedné takové konferenci.

Nynější pronásledování není ovšem v Sovětech první. I dříve se západní svět zajímal a občas stáral o to, aby se situace křesťanů zlepšila, a to ne vždycky bez výsledků. Tak r. 1923 patriarcha Tichon byl osvobozen na zásah anglické vlády.

Nejkrutější vlna pronásledování se přehnala po zkoušené zemi v letech 1937-1940. Tehdy po vnější stránce církev byla zničena. Naštěstí za války nastala příznivá změna. Okupační mocnosti otevřely značný počet kostelů a také sovětská vláda se cítila nucena upravit své vztahy k církvi. Náboženství se probudilo k novému životu, začalo rozkvétat v mnoha farnostech, byly otevřeny kláštery a semináře. Po smrti Stalinové vláda se ukázala ještě shovívavější. Léta 1954-1958 se mohla považovat za období skoro nerušené náboženské svobody. Ale od r. 1959 nastaly nové ústrky. Všechno nasvědčuje tomu, že se postupuje podle předem vypracovaného plánu: cílem je zničení církve, prostředky mají být » zákonné«, doba co nejkratší.

### *Dopis patriarchům*

O proticírkevních zásazích se dovídáme z vyprávění turistů, rozeznalých článků nepřátelského sovětského tisku a opatrných přiznání biskupů. Na Západě se objevil i doklad nebývalého rázu. Je to dopis adresovaný čtyřem východním patriarchům, v němž si běloruské věřící ženy stěžují na nemožné církevní poměry. Dopis je patetický, o pronásledovatelích mluví jako o antikristovi, jenž boří kostely automatickou lopatou a otlouká hlavy dětí o stěny, místní duchovenstvo považuje za slabochy, kterým patriarchové mají napřímít páteř, protože moskevský patriarcha a biskupové mají svázané ruce. Dopis je podepsán. Úplný text je uveřejněn v Informations Catholiques Internationales z 15. února 1964 a v anglických výtazích v The Tablet 1964, str. 1259-1260.

Posledním a nejhalasnějším svědectvím účasti sovětských úřadů na tomto pronásledování je projev

komunistického ideologického pracovníka Iljičeva, proslovený 26. listopadu 1963 na širším shromáždění ideologické komise ÚV komunistické strany. V projevu se mluví o novém pronásledování jako o návratu k leninské zákonnosti. Pronásledování nechce být krvavé, i když nějaká krev již tekla: známý metropolita krutický Nikolaj (Jaruševič) zemřel za záhadných okolností, a mnich Řehoř Unka z počájevské lávry byl ubit. Hlavním prostředkem je uplatňování starých a nových sovětských proticírkevních zákonů, jakých byla za čtyřicet let komunistické vlády vydána celá řádka. Tak jsou zavírány všechny kostely, které si věřící otevřeli v dohodě s okupačními mocnostmi (proto na Volyni samé bylo zrušeno 400 kostelů). Tato akce se děje brutálně, je účinná a poměrně snadná, je však omezena zeměpisně. V mnohem širším měřítku se dají uplatňovat zásahy finanční. Kněží nejsou teď považováni za veřejné pracovníky, nýbrž za členy svobodných povolání, třídy to, které se chce režim zbavit, a proto platí až 83 procent daní, a to se zpětnou platností na mnoho let. Knězi, který dostane od svých farníků 400 rublů, zůstane na živobytí 68 rublů. Věřící protestují. Nechtějí, aby peníze, které věnovali na kostel, sloužily protináboženské propagandě. Rovněž prodej svíček, hlavní to příjem farností, byl omezen. V kostele se musejí prodávat za cenu, za kterou byly koupeny. Tím farnosti ztrácejí podle odhadů průměrně 75 procent příjmů. Jediný způsob, kterým se kněží mohou hájit, je udávat příjem mnohem nižší, než jaký ve skutečnosti mají. Výběrčí daní v mnoha případech pomohou, protože ustanovení je nespravedlivé, ale běda jim, když se o něčem podobném doví nějaký šťáravý člen strany. K daním přistupují ještě i příspěvky na mírové hnutí. Jaký div, že za takových okolností chudší farní obce samy požádají místní politické úřady, aby kostel raději zavřely.

### *Když cerkov překáží provozu*

Jinde se kostely nejen zavírají, nýbrž i boří. Někde se boří, aby prý se usnadnil provoz, jinde bez udání důvodů. Tak provozu překáží i patriarchální katedrála Zjevení Páně v Moskvě. Zboření katedrály by se krutě dotklo náboženského a vlasteneckého citu ruských pravoslavných. Tato katedrála byla jedním z mála moskevských kostelů, které přestály pronásledování doby Stalinovy. V nejkritičtějších dnech boje o Moskvu právě v této katedrále metropolita Sergij vyzval věřící k účasti na branném odporu, a tento projev byl jedním z rozhodujících činitelů pro vítězství ve válce, jak úřady samy skutkem, i když ne slovem, uznaly.

Jindy zase kostel stojí příliš blízko u školy, což prý je proti zákonu o odloučení církve od státu a od školy. Pomysleme jen, že se většina farních škol stavěla u kostelů, na farním pozemku. (Na odloučení církve od státu se odvolávají také ony staré běloruské ženy v onom listu čtyřem východním patriarchům. Je-li církev odloučena od státu, praví se tam, proč nám nedáte pokoj a zasahujete do



církevních záležitostí, do kterých by vám nemělo nic být?)

Kostel v Sovětském svazu je otevřen pro kult, požádá-li o to 20 věřících. Zemře-li anebo odpadne jeden z těchto dvaceti, úřady nedovolí doplnit počet a kostel zavrou pro nedostatek » moljaščichsja«, nehledě na stovky jiných, kteří do kostela chodí, ale nebyli v počtu prvních dvaceti a původní žádost nepodepsali. Z toho je vidět, že sovětské uplatňování zákonů je ve velké míře závislé na libovůli místních úřadů.

Výsledky tohoto pronásledování jsou zřejmé: za čtyři léta úřady zmenšily počet kostelů na polovinu. R. 1959 jich bylo 22 000, kdežto r. 1962 jen 11 500, a od té doby zavírání kostelů dále pokračuje.

Když místo zavírání se kostely prostě boří, nehledí se mnohdy ani na jejich historickou nebo stavitelskou cenu. Tak r. 1961 byl ve Vitebsku zbořen kostel z 12. století a v Leningradě katedrála z 18. století (Literaturnaja gazeta, 8. února 1962).

### *Kostely a kláštery*

Automatické lopaty řádily hlavně v okolí počájevské lávry. Zarovnály dokonce i posvátnou studánku, ke které se poutníci chodili mýt a kam chodili pít. Na jiném místě snesly nejen kostel, nýbrž i skálu (horu sv. Mikuláše v Uljanovské oblasti), na které stál. Jinde se zase stalo, že večer se věřící klidně vrátili z nešpor, a ráno místo kostela našli prázdné místo.

Se 70 kláštery byla práce ještě snadnější. Žádný zákon je nechrání. Řeholníkům se prostě odejme právo pobytu, a musejí odejít. V Počájevě např. vzali mnichům zahradu a nechali jim jen cely, bez možnosti obživy. Ze 140 v r. 1962 jich zůstalo jen 36. V některých případech dobří lidé pomohou, ale jinak nutno prostě odejít z kláštera. Počájevští mniši poslali vládě protestní dopis, ale můžeme si představit, co jim to pomohlo. Také nucené lékařské prohlídky jsou obávané, zvláště v ženských klášteřích.

Ruští mniši by se klidněji mohli usadit na Athosu. Moskevský patriarcha o to již vyjednává. Sovětský vyslanec v Řecku, jehož osídlení klášterů na Athosu pochopitelně nezajímá, prohlásil, že sovětská vláda (pravděpodobně z reprezentačních důvodů) je hotova dát opravit polozbořené budovy kláštera sv. Pantelejmona. Na začátku našeho století v klášteře sv. Pantelejmona žilo na 1500 mnichů. Athonští mniši, kteří ještě před několika lety protestovali, nyní prý nemají nic proti příchodu spolubratří ze sovětské jurisdikce.

Osm seminářů, jež existovaly r. 1959, nemohly vychovat kněze pro všechny ruské diecéze a jejich farnosti, ale přesto nesměly přijmout všechny žadatele. Bylo třeba zařídit dopisovací, »zaočnyje« kursy, jimiž se dostává potřebné přípravy většině venkovského duchovenstva. Ale i těchto seminářů je prý příliš mnoho. Sovětským úřadům se zdá, že semináře působí na mládež přitažlivě. Zabrały

tedy budovy kyjevského, stavropolského, saratovského a oděského semináře. V Oděse prý se zachránili tím, že ústav přestěhovali do letní rezidence moskevského patriarchy, ostatní tři semináře přestaly existovat, v úřední listině seminářů se od r. 1961 již neuvádějí. V minském a luckém semináři je posluchačů velmi málo (kandidáti se posílají na vojnu a jsou vystaveni zvláště houževnaté propagandě, jež je má v jejich úmyslu zvíkat) a hrozí jim zavření. V Leningradě se r. 1962 zapsalo 8 nových seminaristů, proti 30 z r. 1959.

Na poutní místa policie brání lidem přístup. Někde je prostě zruší. Jak jsme viděli, kopec sv. Mikuláše v Uljanovské oblasti srovnali se zemí a teď slouží jako sportovní hřiště.

Mnoho kněží a věřících bylo uvrženo do žaláře a odsouzeno k nuceným pracím. Kněží jsou obvykle stíháni pro nezachovávání finančních předpisů. Daně jsou nehorázně vysoké a kněz má na vybranou: buď všeho nechat, anebo přiznání k daním »upravit«. Od r. 1961 kněží mají stálý příjem, takže nic fisku neuteče, jediný prostředek je přemluvit daňové výběrčí, aby nad daňovým prohlášením přimhouřili oko. Pro takové daňové přestupky byli nedávno, 21. února 1964, odsouzeni tři staří kněží orenburské diecéze.

Věřící jsou zase trestáni za to, že žijí bez práce z veřejných pomocných prostředků. Jsou to obvykle lidé, kterým pro jejich náboženské přesvědčení byl znemožněn pobyt v normálním pracovním prostředí, a tak se octli na dlažbě.

### *Křest prý škodí zdraví*

R. 1962 byl vydán ministerstvem zdravotnictví nový zákon, jímž se zakazuje náboženským skupinám každá činnost, jež by mohla mít škodlivý vliv na zdraví. Co to znamená? Úřady se tím netají. Sám ministr prohlásil, že pravoslavný křest ponořováním, pravoslavné svaté přijímání lžičkou, líbání ikon a líbání rukou kněží mohou vést k nemoci a nákaze. Zvláště je zakázáno přibírat k podobným projevům mládež. Tresty na svobodě a vyhnanstvím mohou být až do pěti let. Tak je vlastně zakázáno, a už se to provádí, dětem od tří do osmnácti let přistupovat k sv. přijímání a i chodit do kostela.

Také kázání je pod dohledem, někde se dokonce rukopis musí odevzdat ve dvou exemplářích místnímu úřadu. Jinde se zase kázání vůbec nepovoluje, anebo aspoň ne ve všední dny, jako v Moskvě a Leningradě.

Nejvíce se bojuje proti náboženské výchově dětí. Od 1962 i udílení křtu je znesnadněno. Musí k tomu být dovolení obou rodičů, otec musí být osobně přítomen a od místních úřadů musí žádat potvrzení práce anebo aspoň pobytu. A když úřady takové potvrzení vydají, vystavují se obžalobám strany, že se nedrží dekretu o odloučení církve od státu.

Z druhé strany, podle časopisu »Nauka i religija«, mnozí nevěrečtí rodiče si stěžují, že jejich děti jsou křtěny od příbuzných, bez jejich vědomí. Něco takového by prý se mělo zvláště trestat. Za Stali-

novy éry existoval zákon o zneužívání církevních obřadů, ale r. 1960 byl zrušen.

Rodiče, kteří přes veškerá vyhrožování vodí děti do kostela, se vystavují nebezpečí, že jim děti budou odebrány a poslány do státních internátů. Nechybějí ani komunisticky vychovaní výrostci, kteří vzdalují své sourozence vlivu věřících rodičů.

Vůči podobným energickým zákrokům bezbožec-ká propaganda se svými 355 protináboženskými publikacemi v 5423 miliónech výtisků (r. 1962) má malý význam. Ostatně veškeré úpřimné, skutečně vědecké studium náboženského fenomenu přivádí k problému Boha, ale nedokazuje ho. Proto, jak praví Nikita Struve ve svém článku ve francouzské revui Études, během čtyřiceti let sovětská protináboženská propaganda je příkladem nejubožejšího obskurantismu, skutečnou degradací bezbožectví.

Mnohem nebezpečnější je, když se dětem brání ve všech náboženských projevech; tím se jim bere náboženské přesvědčení. A dnešní pronásledování bohužel není od toho daleko.

O. Elisej

## PETR

*Stojím. Jako skála stojím.*

*U nohou mi leží dva tisíce let.*

*Stojím jako sosna, zelenám se chvojím,  
pučím, rostu, nešu květ.*

*Kolem mne jsou hroby dravých říši,  
jejich sláva, jejich šašků smích.*

*Jejich svár mi zdola k uším čiší  
jako zapálený vích.*

*Před mým zrakem rozkvétala rána,  
plnily se stěny kolébek.*

*Města, pomoří v plen byla brána,  
země kvetla, mor se černě vlekl.*

*Někdy sláva světa stoupala mi k mozku,  
drolila mě ve svém plameni;*

*všechno pode mnou pak jako hrady z vosku  
rozbíjelo moje kamení.*

*Zase jsem však vstával z poníženi,  
rozkvétal a znovu nesl plod.*

*Rozrůstám se přes pády i tlení,  
přes příboje kalných vod,*

*dále držím zlaté klíče v rukou,  
slovo úst mých rozvazuje dál.*

*Díla bratří všech v mém srdci tlukou,  
na mně stojí váha katedrál.*

*U paty mi leží věků šero,*

*říše tají jako jarní sníh;*

*na mne marně zuby skřípal Nero;  
v temném hrobě leží Alarich.*

*Stojím v bouřích, v radosti i v žalu,*

*Církvě Boží pevný dům:*

*nohama se brodím v zemském kalu,  
vrškem ukazují k nebesům.*

*Stojím. Jako skála stojím.*

*Jsem však skála? Jsem však pevný strom?*

*Mohu pod korunou, těžkou věncem trojím,  
stádo uchovati bez pohrom?*

*Moje ruka drží nebes klíče,*

*lidská ruka, slabá, znavená.*

*Myšlenky mé těkají jak míče,  
nemoc moji mysl znamená.*

*Před jinými nesu svícen víry,  
jenž co chvíli mně chce zhasnouti.*

*Den co den mi docházejí síly,  
a mám vésti stádce na pouťi.*

*Každé ráno novou tíží podá,  
v novém potu nesu každý den.*

*Milionů slabost na mně hlodá,  
jejich tísněmi jsem zavalen.*

*Kdekoli ať vlk Tvé stádo rozhání a trhá,  
každá žluč a rána patří mi.*

*Obestře-li duše hříchů mlha,  
prohřešil jsem já se s bratřími.*

*Zvenku do ledví mi duje světa pýcha,  
sklídčuje mě věrných stesk a žal,*

*obléhá mě vojsko Alaricha,  
na duši mi leží tíha katedrál.*

*Stojím. Jako skála stojím,*

*jako věž a jako hrdý hrad.*

*Stojím jako socha, pohnouti se bojím,  
abych se v své výši nerozpad.*

*Dals mi čest a moc a vládu, Pane,  
více, než kdy mohu pojmuti.*

*Do úst dals mi slovo kovem okované,  
pod nímž div můj duch se nezhroutí.*

*Skličen bolestmi a skloněn věkem,  
klapky svého lidsví na očích,*

*mám být skalou, mám být světu lékem,  
studnou pravdy dcer a synů Tvých.*

*Pročs mě volal od mých sítí, Kriste?*

*Pročs mi nedal skrytě žít,*

*jíti tam, kam s větrem táhne proud,  
tíše skonat, tíše zapadnout?*

*Byl bych lovil u svých rodných břehů,  
pozoroval dny a vody v jejich běhu,*

*látal sítě, v klidu jedl chléb.*

*Tys můj život rozbil.*

*Dnes Tvůj tep*

*cítím bolestně, jak v mých mdlých žilách bije.*

*Je to milost? Je to blasfemie?*

*Rybář ryb, dnes beru Tvoje sítě,  
spletené z mých rukou, ze Tvých slov.*

*Na hlubinu s nimi sleduji Tě  
lovit napůl lidský, napůl božský lov.*

*Jho Tvé drtí mě, Tvůj oheň sálá*

*jak z ohnivé pece noční oblohou:*

*hříšný člověk, jsem z Tvé vůle skála,  
kterou brány pekla nezmohou.*

*Stmívá se a večer již se blíží;*

*stěží vidím otisky Tvých stop.*

*Celého dne žár a práce na mně tíží,  
sedím na trůně, však přede mnou je hrob.*

*Dopřej, Pane, dojít k cíli pouťi,  
dojít tam, kam sny mé dávno jdou:*

*složit korunu a opánky své zouti,*

*a pak volně, šťastně vydechnouti*

*ještě dnes Ti v ráji u nohou.*

Jiří Berka

## PROTESTANTSKÝ KLÁŠTER V TAIZÉ

Mezi nekatolickými pozorovateli na sněmu se vyjímají hezky dvě postavy, oblečené v dlouhou bílou albu s kapucí a přepásanou cingulem, tak jak ji vídáváme u příslušujících při slavnostní bohoslužbě ve Francii. Tito dva mužové, kteří se chovají při našich katolických bohoslužbách s příkladnou usebraností a zbožností (při mši svaté např. od pozdvihování klečí), jsou Roger Schütz a Max Thurian, dva nejvýznačnější zástupci protestantského kláštera v Taizé. První z nich je zakladatel a představený tohoto náboženského střediska, druhý je teolog a duchovní spisovatel, proslavený svými četnými studiiemi v celém světě.

Taizé, malé městečko vzdálené asi 10 km od zřícenin starobylého opatství v Cluny ve Francii, obrací na sebe pozornost už delší dobu a přitahuje k sobě stále více zvláště ty, kdo se zajímají o ekumenické hnutí. Vhodným a výmluvným symbolem idejí a snah, které vyzařují z tohoto místa, je kostel » Smíření«, otevřený před necelými dvěma lety (v srpnu 1962) za účasti okolního lidu a mnoha osobností světských a náboženských. Tento kostel, vystavěný členy německého protestantského hnutí » Sühnezeichen« v území velmi těžce postiženém nacistickou armádou, nese nad svým vchodem nápis: » Vy, kteří sem vstupujete, smiřte se! Ať se smíří otec se synem, manžel se svou ženou, věřící s tím, kdo nevěří, křesťan se svým odloučeným bratrem.«

Že tato slova nechtějí být jen prázdným heslem, ukázalo se mimo jiné již při oné slavnosti. Osobnosti světa protestantského se tam setkaly při různých náboženských funkcích se zástupci církve pravoslavné, anglikánské i katolické. Zvláště dojemná byla mše svatá sloužená autunským biskupem Lebrunem v kryptě kostela, která je vyhrazena natrvalo katolickým bohoslužbám. V této svatyni, vyzdobené uměleckými výtvary z ateliérů kláštera, se shromáždili k mešní oběti řeholní bratří v čele se svým představeným Rogerem Schützem, jeden anglikánský biskup a několik protestantských pastorů. Celebrant děkoval rozechvělým hlasem německým evangelíkům za tak cenný dar a vyzýval věřící, aby byli vděční Bohu za toto bratrské gesto. Mimo jiné též výslovně řekl, že » je to významný okamžik na cestě, která, dá-li Bůh, nám dopřeje radosti dosáhnout viditelné jednoty křesťanů.«

Klášter v Taizé má tedy již svoji tradici a těší se nemalé vážnosti u příslušníků různých křesťanských vyznání. Jistě tedy bude čtenáře zajímat, jak vznikl a jaký je jeho účel.

### *Vznik kláštera*

Zakladatelem tohoto díla je uvedený pastor Roger Schütz, pocházející z početné rodiny kalvínského duchovního švýcarského původu. Říká se, že ve svém duchovním vývoji prošel též obdobím agnosticismu, než se ponořil do studia teologie na fakultě v Lausanne a ve Štrasburku. Za války r. 1940 se usadil v polorozbořeném domku v městečku

Taizé, kam se uchýlilo hodně válečných uprchlíků pronásledovaných nacisty. V několika letech se vytvořila kolem něho skupina mužů stejného smýšlení, kteří se rozhodli žít pod jeho vedením v celibátu a chudobě. R. 1944 jich bylo sedm, dnes má jejich duchovní rodina na 50 členů z nejrůznějších protestantských národů. Jsou tam zastoupeni Němci, Švýcaři, Holanďané a Dánové. Přitom však ne všichni jsou stále v klášteře. Někteří členové pracují jako dělníci v přístavech, jiní se věnují duchovní práci mezi studenty v Ženevě, jeden z nich vykonává své lékařské povolání přímo v městečku Taizé. Čas od času se však vracejí do svého ústředního kláštera, aby se obnovili na duchu a zase vyzbrojili pro své úkoly. Ti, kteří jsou stále doma, vedou život obvyklý v katolických klášteřích. Shromáždují se třikrát denně k modlitbě v místním románském kostelíku, který jim dal katolický biskup z Autunu. Bílá barva jejich hábitu připomíná cisterciáky nebo trapisty. Liturgie, kterou si vytvořili, slučuje v sobě modlitby starých liturgií orientálních s různými prvky protestantskými a římskokatolickými. Přitom při všem platí jako základní zásada známé benediktinské heslo: » Ničemu se nesmí dávat přednost před Boží chválou«. Zpěv žalmů na nápěv katolického skladatele Gelineaua se střídá při jejich obřadech s tichou modlitbou.

U mnichů v Taizé nescházejí nikdy hosté, kteří najdou vždy ve svém pokojíku na stolku Nový zákon a knihu pátera Voillaume » Dans le coeur des masses« (Uprostřed mas). Je to dílko představeného » malých bratří Ježíšových« (založených Karlem De Foucaudem), obsahující směrnice pro duchovní život. Toto dílko katolického autora je kromě evangelia a řehole svatého Benedikta hlavním duchovním zřídlem pro tuto mnišskou skupinu.

### *Život v klášteře*

Denní práce bratří se různí podle osobních schopností. Jádro činnosti záleží v teologických studiích, v nichž vyniká zvláště uvedený Max Thurian (díla: Nebeská radost na zemi, 1946; Maria v bibli a v Církvi, 1950; Zpověď, 1953; Manželství a celibát, 1955; Biřmování, konsekrace laiků, 1957; a hlavně spis » Eucharistie, památka Páně, oběť díky a smíru«, 1959). Výsledky bádání jsou uveřejňovány v časopise » Verbum Caro«, vycházejícím čtyřikrát do roka. Jiní členové pracují v tiskárně, v malířských a keramických dílnách a i na polích patřících klášteru.

Stanovy společnosti, sepsané Rogerem Schützem (jejichž duch je vyložen např. v jeho knížce » Vivre l'aujourd'hui de Dieu«, německy » Das heute Gottes — Boží dnešek«), se vyznačují množstvím hlubokých asketických myšlenek a zároveň téměř úplným pomíjením pevně stanovených příkazů. Autorovi jde zde zřejmě více o ducha než o literu. Pro celou tuto řeholi jsou příznačná úvodní slova: » Bratře, chceš-li se podrobit společným stanovám, věz, že tak můžeš učinit jen pro Krista a pro jeho evangelium.« Stejně tak jsou významné i tři zásady společného

života, na které se klade veliký důraz: » Ať jsou během tvého dne práce i oddech oživeny Božím slovem. « » Zachovej ve všem vnitřní mlčení, abys mohl přebývat v Kristu. « » Buď proniknut duchem blahoslavenství: radosti, prostoty a milosrdenství. « Je též obdivuhodné, s jakým porozuměním se mluví o třech slibech (» závazcích — engagement) čistoty, chudoby a poslušnosti. Jasně a hluboké myšlenky k těmto třem tématům ukazují sdostatek, co to znamená ponořit se hlouběji do ducha evangelia.

### *Co říkáme my, katolíci?*

Naskýtá se nám zde samozřejmě nutně otázka: v jakém poměru je tento nový duchovní proud k protestantismu a k nám katolíkům? Pokud se týče protestantů, jejich postoj je po té stránce různý. Zdá se, že agilní komunita v Taizé je pro mnohé z nich opravdovým zkušebním kamenem. Projevy zřejmé sympatie přecházejí podle okolností až k projevům nedůvěry. Tak např. pastor Finet o ní napsal v časopise » Réform « tento úsudek: » Komunita v Taizé nepředstavuje francouzský protestantismus, a ještě méně, i přes národnostní různosti jejich členů, protestantismus evropský nebo světový. Toto se nikdy nebude moci dost zdůraznit katolíkům, kteří se v té věci oddávají iluzím... Komunita v Taizé nepatří, právně k žádné církevní organizaci, nepatří ani k Světové radě církví. Po této stránce je úplně svobodná a, myslím, že je to svoboda exaltovaná, plná nebezpečí. «

Docela jinak se však vyjadřuje o této skupině pastor Boegner, čestný předseda Francouzské protestantské federace. Ten při otvírání kostela » Smíření « hodnotil kladně dosavadní činnost bratří a vyslovil jim dík a uznání: » Buďme vděční bratřím z Taizé za krásu znovu objevené liturgie, buďme jim vděční za radost kontempace, za organizaci v nejpraktičtější práci, za ovzduší modlitby. My, protestanté, musíme být vděční Bohu za to, že dovolil, aby uprostřed nás zapustila kořeny komunita v Taizé. Věrnost evangelické pravdě nám nebrání zpívat Bohu chvály v komunitním životě a v liturgii. «

Co se týče katolické Církve, její postoj je dost dobře osvětlen přítomností dvou bratří z Taizé jako pozorovatelů na vatikánském sněmu. Církev může mít jen radost z toho, najdou-li se mezi našimi odloučenými bratry jedinci, kteří se dovedou podívat nepředpojatě na některé pravé hodnoty evangelia, jako jsou evangelické rady, liturgie a společný bratrský život; dovedou se na ně nejen podívat, ale též je i ocenit a sáhnout po nich, i když se to přičítá všem dosavadním tradicím protestantských vyznání. Můžeme mít nejvíce radost z toho, že existují vedle nás lidé, kteří jsou zaníceni živelnou touhou po uskutečnění jednoty těla Kristova, a vyvíjejí v tomto směru praktickou a kladnou spolupráci. Tato záslužná činnost probíhá od konkrétních sociálních činů (jako např. uvedená katolická krypta v kostele » Smíření « nebo peněžní sbírky pro diecézi Talca v Chile na provedení po-

zemkové reformy), přes různá bratrská setkání (jejich členové se např. dost často uchylují k duchovním obnovám do našich františkánských a benediktinských klášterů) až po solidní exegetickou práci, jejímž cílem je ukázat na základě Písma svatého, kolik opravdových duchovních hodnot je nám katolíkům i protestantům společných. Jsou to obyčejné hodnoty, které se nacházejí u protestantů ve formě skryté a zůstaly tak po dlouhou dobu bez povšimnutí. Jejich nové odkrytí a praktické oživení je pro všechny přínosem a nezůstane jistě bez kladného vlivu na poměr ke katolické Církvi. Jedním slovem: protestantští mniši v Taizé jsou lidé, kteří berou sjednocovací snahy mezi křesťany vážně, jdou na problémy originálním praktickým způsobem, a proto je jejich přítomnost na koncilových zasedáních vítaná a cenná.

*F. Mikuláščík*

## JAN KŘTITEL A ESÉNI

*(Dokončení)*

Esenská výchova Jana Křtitele by nám také vysvětlila i podobnosti, které nacházíme na poli naukovém. Sv. Jan kázal pokání a připravoval lid na blížící se soud Boží, protože Bůh navštíví svůj lid, » vyčistí svůj mlat a shromáždí svou pšenici na sýpku, plevy však bude pálit ohněm neuhasitelným « (Mt 3, 12). Tento soud se bude dít sesláním Ducha sv. a zničením zlých ohněm (Mt 3, 11). Soudcem bude ten, kterému Jan není hoden nosit opánky (Mt 3, 11) a který je mocnější než on. Jan není Mesiáš, nýbrž má jen připravit srdce lidí na příchod Boží (Mt 3, 8). Jako znamení tohoto vnitřního obrácení je přijetí křtu, a ten, kdo ho přijme, stane se členem nové společnosti. Nestací být jen synem Abrahámovým, neboť » Bůh je dosti mocný, aby vzbudil Abrahámovi syny z těchto kamenů « (Mt 3, 9), ale je nutné dát se pokřtít. Tedy vidíme, že nauka Jana Křtitele je eschatologická, tak jako i nauka Kristova, na něhož vztahují evangelia všechna proroctví starozákonních proroků. — Tuto eschatologickou nauku nacházíme téměř v téže formě i u esénů, v Komentáři k Habakukovi. Co má sv. Jan s esény společné, je hlásání blízkosti navštívení Božího — konce času.

Podstatnou a základní naukou esénů je však učení o Božím navštívení a soudě, jehož předmětem budou lidé dobří i zlí. Soud Boží bude záležet v oddělení zlých od dobrých. Přinese s sebou seslání Ducha sv. na dobré: » Potom bude Bůh ve své pravdě očišťovat skutky každého a bude si čistit tělesnou schránku každého člověka, aby zničil každého bezbožného ducha skrývajícího se v jeho tělesných údech a aby ho očistil duchem svatým od všech činů nepravosti; a On ho pokropí duchem pravdy jako očišťnou vodou « (IQS 4, 20-21). Smysl tohoto textu je, že v době Božího navštívení tělo vyvolených bude osvobozeno a očištěno od ducha bezbožnosti a zla a naplněno duchem svatosti a pravdy, takže jejich živočišné (carnale) tělo se stane tělem zduchovnělým (spirituale). Avšak hříšní lidé budou při tomto na-

vštívení zničení : » ... a u všech, kteří kráčeji v tomto duchu (zla), (navštívení) záleží v množství pohrom, které sešlou všichni andělé pomsty : věčné trápení a hanba spojená s potupou zničení v ohni temnosti « (IQS 4, 12). Je tedy nutné připravit se na tento příchod, soud Boží, pokáním. A eséni tvořili společnost těch, kteří žili v odloučenosti od světa a konali pokání. Přijetí do této společnosti se dělo obřadním umýváním, křtem.

Je nutné upozornit ještě na jednu věc. Jak sv. Jan, tak i eséni mluví o konci času, který nastal kázáním Křtitelovým a založením společnosti úmluvy. Avšak jak eséni, tak sv. Jan byli přesvědčeni, že to není konec světa (eschatologie absolutní), nýbrž jen eschatologie relativní, totiž příprava na konečný, poslední soud. Když židé z Jeruzaléma poslali k sv. Janu posly s otázkou, zdali je Mesiáš, odpověděl : » Já nejsem Mesiáš. Já jsem hlas volajícího na poušti : Spravte cestu Páně... Ale mezi vámi stojí někdo, koho vy neznáte, ten totiž, který přichází po mně... « (Jan 1, 20. 23. 26-27). Podobně učili také eséni. » Učitel spravedlnosti « se nepředstavil jako Mesiáš, ale jako ten, který má za úkol připravovat lidi na jeho příchod.

#### *Byl Jan Křtítil jedním z esénů ?*

V tomto eschatologickém ovzduší vidíme, že myšlenkový svět Jana Křtitele se hodně podobá myšlenkovému světu esénů. Byl tedy sv. Jan jedním z nich ?

Co se týče pobytu Jana Křtitele na poušti, víme od Josefa Flavie, že na poušti nebydleli jenom eséni. Flavius má zprávu o jistém Banovi, který žil na poušti, oblékal se šatem zhotoveným z kůry stromů a živil se divokými bylinami ; ve dne i v noci se často umýval studenou vodou. I zde máme hodně podobností se způsobem života Jana Křtitele. Časté umývání Banovo nám připomíná umývání esenské a křest Janův. Bylo by také divné, že by se byl Flavius nezmínil o Janu Křtiteli, kdyby byl býval u esénů vychován. Podává nám podrobnou zprávu o Janu Křtiteli (Antiq. 18, 5, 2), esény také dobře znal, a přece Jana s esény nespojuje. Proto z toho, že Jan žil na poušti, ještě neplyne, že bydlel u esénů. Je však velmi pravděpodobné, že se stýkal s některými z nich. Měl k tomu příležitost, když např. » k němu chodil Jeruzalém, celé Judsko a celý kraj kolem Jordánu « (Mt 3, 5), když k němu přicházeli farizeové a saduceové (Mt 3, 7), ba dokonce i celníci a vojáci (Lk 3, 10-14). Těžko si tedy představit, že by bývali vůči němu hluchí jen eséni a nešli si poslechnout jeho kázání, když je od místa, kde Jan kázal, dělily jen dvě hodiny cesty.

Jan bydlel na poušti a tam byl povolán Bohem, aby kázal a připravoval cestu Mesiáši : » V patnáctém roce vlády císaře Tiberia, ... dostalo se výroku Páně Janovi, Zachariášovu synu na poušti « (Lk 3, 1-2). Proto měl své vlastní poslání, měl i své učedníky, kteří tvořili skupinu úplně odlišnou od esénů. Tuto pravdu potvrzuje i jiná okolnost. Jan vystupuje jako posel Boží, který má kázat bez rozdílu všem Izraelitům, i celníkům a hříšníkům (Lk 3, 10-14). Toto pojetí Janovo je však v úplném rozporu s uče-

ním esénů, úplně odloučených od ostatních židů. Jen oni byli dobří a spravedliví, všichni ostatní byli hříšníci a synové temnot. Proto bylo esénům zakázáno se s nimi stýkat.

Podobně i křest Janův byl odlišný od omývání esénů. U nich to byl obřad, kterým čekatel byl přijat do společnosti a který mu dával též právo zúčastnit se, po roce noviciátu, denních obřadních umývání. I když toto první rituální umývání mělo svůj vlastní ráz, odlišný od umývání denních, z toho ještě neplyne, že bylo totožné se křtem Jana Křtitele. Křest Janův byl uskutečněním starozákonních proctví, která mluví o vylití živé vody na věřící a který připravoval na seslání Ducha svatého.

Nejdůležitější rozdíl mezi Janem Křtitelem a esény je nauka o navštívení Božím. Eséni hlásali blížký příchod Mesiáše a seslání ducha svatého. Naproti tomu Jan vydával svědectví, že příchod Mesiášův se už uskutečnil a Duch svatý že už sestoupil. Ani jeho otec Zachariáš nemluvil o budoucím navštívení Božím, ale chválil Boha, » že navštívil a vykoupil svůj lid a vyzvedl nám roh spásy v domě svého služebníka Davida « (Lk 1, 68-69). A sv. Jan svědčí, že viděl sestoupit Ducha sv. na Krista : » Viděl jsem Ducha sestoupit jako holubici z nebe, a zůstal na něm. A já jsem ho neznal, ale ten, který mě poslal křtít vodou, mi řekl : , Na koho uvidíš sestupovat Ducha a zůstat na něm, ten křtí Duchem svatým. ' A já jsem uviděl a vydal svědectví, že toto je Boží Syn « (Jan 1, 32-34). A na této události se zakládá též skutečnost, že sv. Jan označil svým učedníkům Krista jako » Beránka Božího « (Jan 1, 36).

Vidíme tedy, že nauka sv. Jana je v podstatě odlišná od nauky esénů. Z nauky esénů jasně vysvítá očekávání Mesiáše a touha po něm, která byla veliká a živá, hlavně za doby » Učitele spravedlnosti «. Pro Jana Křtitele tato touha se vyplnila, Mesiáš už přišel, a proto nastává nové období spásy. Sv. Jan je jakýmsi pojítkem mezi Starým a Novým zákonem. Jím končí Zákon starý a začíná Zákon nový, Zákon vykoupení a spásy lidstva.

*Karel Zámecký*

## EPIŠTOLY

1 Petr 3, 9

*Potřísni vám čelo  
Slina hněvu zloby ?  
Setřete ji gestem  
Nekonečné lásky  
Lidé !*

*Roztříští vám hlavu  
Ocel hrubé pěsti ?  
Obvažte ji něhou  
Nekonečné lásky  
Lidé !*

F. K.

# stalo se doma, v exilu a jinde ve světě

## VE VATIKÁNE

23. dubna sv. Otec přijal v audienci *dánské královské manžely Federika IX. a Ingridu* spolu s dcerou princeznou Benediktou. Král Federik je druhý nejvyšší představitel Dánska, země do protestantské reformace katolické, který přišel vzdát hold hlavě katolické Cirkve. Ze čtyř a půl miliónu obyvatel Dánska je dnes 27 000 katolíků; katolické školy dostávají plnou podporu státu. — Soukromou audienci sv. Otec udělil *princi Hugu Carlosovi z Bourbonu-Parmy a jeho choti Ireně* z holandské královské rodiny, hned po sňatku v kapli rodiny Borghese v bazilice P. Marie Sněžné; libanonskému ministru zahraničí *Fuadovi Ammunovi*; prvnímu korejskému vyslanci u Sv. stolice *Hahnovi Beenovi Leeovi*.

Dále udělil zvláštní audienci: *účastníkům mezinárodních dostihů*, které se konaly v Římě v posledních dnech dubnových; *skupině katolíků a protestantů z Anglie, Holandska a Austrálie*, kteří konali společnou ekumenickou pout do Říma a do Svaté země — v proslovu vyslovil přání, aby toto zevnější krátké setkání bylo předzvěstí setkání vnitřního a trvalého, až všichni křesťané budou jednotní ve víře, a na ten úmysl se se všemi pomodlil Otčenáš; *představitelům Evropského společenství pro uhlí a ocel* — v jejich přítomnosti potvrdil zájem Cirkve o kladné vyřešení otázky sjednocení Evropy; *účastníkům semináře o svobodě informování*, který v Římě konala OSN za přítomnosti zástupců 25 zemí a 38 soukromých organizací; v proslovu Pavel VI. opakovl slova papeže Jana, že každý člověk má právo na pravdivé informování, ale podotkl, že svoboda novinářů má své meze, které jí stanoví vyšší zájem a právo člověka na dobrou pověst a soukromí; *důstojníkům zemí Severoatlantického paktu*: profesorům a studentům v koleji NATO — věci politické, hospodářské a vojenské jsou mimo oblast jeho pravomoci, ta je ve sféře mravní a náboženské, mimo spory a ideologie, které dělí lidi; ale přesto že přijímá všechny jako své děti, žehná jim a povzbuzuje je ke všemu, co je dobré a co má za cíl dosažení a upevnění spravedlivého míru; a *účastníkům sjezdu Světové federace spolků katolické divoč mládeže*. V neděli 3. května dvakrát veřejně *projevil soustrast saleziánům* k tragické nehodě, která je stihla: při prvomájovém výletě zahynulo 16 chlapců z jejich ústavu v Marsale na Sicílii a jeden bohoslovec; ojedinelá neopatrnost nesmí v našich očích zastínit záslužnou práci, kterou saleziáni konají pro mládež s láskou a nadšením. V proslovu *k italským biskupům*, kteří konali v Římě valné zasedání, sv. Otec vyvrátil zprávy, jako by naléhal na to, aby na podzim sněm skončil. Přeje si jen, aby práce postupovaly, svobodu biskupů nijak nechce a nebude omezovat. Naznačil, že co nejdříve bude sdělen koncilním Otcům nový postup diskuze, aby se při rozpravách neopakovaly stejné připomínky. Jako program pro nejbližší dobu dal biskupům péči o lepší posvěcování dne svátečního a větší účast věřících na bohoslužbě.

Téměř každou neděli v dubnu sv. Otec *sloužil mši svatou pro pouťáky*: 25. dubna — italský státní svátek — a 1. května to byli především dělníci; opakovl jim důvěru Cirkve a zval je, aby byli Kristovými apoštoly ve světě práce; v jeho slovech novináři nejednou viděli přímá slova varování před nebezpečím marxismu. Mši svatou v Sixtinské kapli se připojil k oslavám 400. výročí smrti *Michelangela Buonarottiho*, jehož Poslední soud a Stvoření zdobí kapli; byla přítomna vzdálená Michelangelova příbuzná. A návštěvou *ve farnosti Sv. kříže* vzpomněl 50. výročí postavení tohoto farního kostela, zbudovaného r. 1913 na památku 1600. výročí bitvy na Mil-

viové mostě, v níž císař Konstantin zvítězil ve znamení kříže, a vydání milánského ediktu, jenž dával křesťanství svobodu. Už předtím zavítal *do kostele uprostřed římského univerzitního města*, aby při jeho mši svaté studenti mohli společně přistoupit k velikonočnímu sv. přijímání. Velký ohlas vzbudila jeho návštěva v římské věznici Regina caeli, v níž pro vězně sloužil zase mši svatou. Asi pět stům z nich podal svaté přijímání.

V Ravenně byly zahájeny *oslav y 700. výročí narození Alighieri Danta*. V listě místnímu arcibiskupovi sv. Otec vzdává hold autorovi Božské komedie, básnického díla, které oslavuje člověka, civilizaci, filosofii i teologii, které líčí jednotu a soulad mezi řádem přirozeným a nadpřirozeným, mezi životem pozemským i věčným.

Velvyslanec USA v Itálii Frederic Steinhart odevzdal vatikánskému státnímu tajemníku kard. Cicognanimu *Medaili svobody*, kterou prezident Johnson udělil *památku papeže Jana XXIII*. Medaile svobody je nejvyšší americké občanské vyznamenání; založil je prezident Kennedy r. 1963; jemu a papeži Janovi Kennedyův nástupce Johnson vyznamenání udělil.

24. března se dožil 80 let *kard. Evžen Tisserant*, děkan kardinálského sboru, knihovník a archivář římské Cirkve a člen Francouzské akademie. Narodil se v Nancy ve Francii, na kněze byl vysvěcen r. 1907. Byl nástupcem kard. Achila Rattiho, pozdějšího papeže Pia XI., v úřadě prefekta Vatikánské knihovny. Kardinálem ho jmenoval Fius XI. r. 1936. Slavnostnímu blahopřání kard. Tisserantovi byl přítomen sám sv. Otec.

K 1. únoru měla *Afrika 64 domácích biskupů*: jednoho kardinála, Rugambau z Bukoby v Tanganice, 10 arcibiskupů, 38 sídelních biskupů nebo apoštolských vikářů a 15 biskupů pomocných. Nejvíce domácích biskupů má Kongo — 11, Tanganika jich má 8 a Nizérie 5.

*Zvláštní delegace koncilového sekretariátu* pro jednotu křesťanů blahopřála jménem sv. Otce k velkonocům cařihradskému ekumenickému patriarchovi Athenagorovi. Sv. Otec tak pokračuje v přátelských stycích, které byly navázány ve Svaté zemi 6. ledna, čteme v prohlášení. Delegace též navštívila cařihradského patriarchu arménského Senorka Kalustiana. ● Svátky svatodušní měly být *zvláštními dny modliteb* za zdar II. vat. sněmu a za jednotu křesťanů; svatý Otec si to přál apoštolským listem, který byl před svátky vydán. ● Rozhlasovým poselstvím vyzval věřící *k modlitbě za hojná kněžská a řeholní povolání* v předvečer II. neděle po velikonocích. Tato neděle, zvaná podle evangelia » Dobrého pastýře«, byla letos poprvé Světovým dnem modliteb na tento úmysl. ● Španělským rozhlasovým poselstvím zakončil eucharistický sjezd katolíků středoamerické republiky *El Salvador*: ovocem sjezdu má být obnova křesťanského života v rodinách a růst kněžských a řeholních povolání. ● V proslovu při návštěvě *v římské koleji pro bohoslovce z Brazílie* sv. Otec zval představitele brazilského národa, aby neprodleně vykonali reformu svých sociálních zřízení; řešení jejich těžkostí se nedosáhne neklidem, nenávistí, vášní, ideologiemi, které jsou smýšlení brazilského národa cizí a nic neřeší ... Pak brazilský národ bude uchován nebezpečí a smutné zkušenosti komunismu, který má stále nezmeněn svůj podvrtný a protináboženský ráz; mám radost, že dosud tohoto nebezpečí Brazílie byla ušetřena. « Slova papežova, pronesená jen několik dní po skončení převratu, působila velkým dojmem. ● Z rozhodnutí kongregace obřadů byla změněna slova, kterých užívá kněz při rozdávání sv. přijímání. Místo dosavadního: » Tělo Pána našeho Ježíše Krista

zachovej tvou duši k věčnému životu « kněz říká pouze : » *Tělo Kristovo* », a přijímající sám odpoví » *Amen* « ; tak vyznává svou víru v přítomnost Páně v eucharistii a zapojuje se činně do obrádu přijímání. Jiným výnosem kongregace obrádu se připojuje k Chválám po požehnání i vzývání Ducha svatého : » *Veleben budíž Duch svatý Utěšitel* ». Všechny tři božské osoby mají nyní ve Chválách své vzývání.

19 nováčků *Švýcarské papežské stráže* složilo 6. května přísahu věrnosti nynějšímu papeži a všem jeho nástupcům. 6. květen je výroční den hrdinského skutku gardistů : r. 1527 při plenění Říma jich 149 zahynulo v obraně svého pána papeže Klimenta VII. Švýcarská garda má nyní 80 vojáků.

## V ČESKOSLOVENSKU

### NÁBOŽENSKÉ ZPRÁVY

V ČSSR došlo k novému procesu proti členům řádu jezuitů, kteří přes zákaz státních úřadů vykonávali soukromě kněžské funkce a sloužili mši svatou, rozšiřovali překlady posledních papežských encyklik a zprávy o II. vat. sněmu. Obžalování, jichž bylo asi pět, dostali trest vězení až do pěti let. Jedním z odsouzených je P. František Mikulášek, bývalý redaktor *Dorostu* a duch. rádce katolického studentstva, který už stál před komunistickými soudci r. 1950 při smutně proslulém procesu proti rádoým představitelům.

*Primas mons. Beran už není v Mukařově.* Potvrdila to i ČTK ; je nyní v Charitním domě v Radvanově u Tábora, kde dlí též biskup Trochta z Litoměřic a snad i biskup Hlouch. S arcib. Beranem byl z Mukařova odvezen i mons. Skoupý. Komunistům bylo nepohodlné, že tolik lidí k biskupům chodilo (Mukařov je 25 km od Prahy). Spojení s Charitním domem u Tábora bude jistě složitější a návštěvníků bude proto daleko méně. Říká se, že kapitulní vikář Stehlik si byl stěžovat u ministerstva školství, že všechno chodí za Beranem a o jeho úřad na konsistoři se nikdo nezajímá.

*Rozhovor s českým primasem* přinesl v půli dubna rakouský deník *Neues Oesterreich*. Jeho redaktorovi arcibiskup Beran potvrdil, že v Mukařově ho hlídají neustále čtyři osoby ; stěžoval si na izolaci, v které ho vláda drží, z pražské konsistoře že k němu nepřišel nikdo. Řekl také, že ví, že kard. König z Vídně ho chtěl navštívit, ale dovolení nedostal ; s kard. Königem by se rád setkal, v rozhovoru by se mohlo leccos objasnit. Slyšel, že se ve světě mluví, že má jet do Říma, ale čeká na pokyn. Třetímu sněmovnímu zasedání snad bude přítomen.

V pražském rozhlasě vysílali poznámku ke knize Václava Vyšehličky » *Vatikán a USA* », kterou vydalo bratislavské Nakladatelství politické literatury. Poznámka jen naznačuje otázky, o nichž se v knize píše, a dělá to způsobem dost slušným ; autor poznámky dr. Petr Zemek přiznává, že o náboženské otázky je i v ČSSR stále velký zájem, že tyto knihy mají příchutí zakázaného ovoce. ● 15. dubna se konala v Praze rozšířená schůze kněžského Mírového výboru. Trnavský pan biskup Lazík přečetl pozdravný dopis nitranského pana biskupa Něcseye, gen. tajemník Výboru dr. Beneš četl provolání věřícím k volbám, které má být čteno v kostelích, a litoměřický kapitulní vikář Oliva blahopřejný dopis Chruščovovi k jeho sedmdesátinám. Hlavní projev pronesl ministr Plojhar: volením kandidátů NF kněží dokážou 14. června svůj kladný postoj k socialistickému státu a vyzvou k tomu i věřící. ● 8. a 9. dubna uděloval pan biskup Lazík svícení *bohoslovcům litoměřického semináře* ; alumnům z pátého ročníku podjáhenství a hned potom jáhenství. Katolické noviny ve své zprávě neuvádějí, kolik nových jáhnů bylo. ● Při prohlídce mezinárodního rychlíku Praha-Cheb-Paríž našel příslušník Pohraniční stráže *zlatou gotickou monstranci*, vykládanou drahokamy, z počátku XVI. století ; byla odcizena ze sbírky chebského muzea. ● 19. dubna byla otevřena v *Nitře výstava » Velká Morava* ». Zvláště



SV. OTEC PAVEL v římské věznici Regina caeli. Předě mši svatou jeden z vězňů jménem všech děkoval sv. Otcí za jeho návštěvu a odevzdal mu jejich dary : klekátko a kovové pečetítko s vyrytým nápisem Ave Maria. Sv. Otec vězně objal. V pozadí vidíme pamětní desku na návštěvu, kterou u vězňů vykonal papež Jan.

jsou rozvedeny nálezy ze slovenských archeologických výzkumů, např. v původních rozměrech jsou rekonstruovány základy velkomoravského kostela, který loni archeologové objevili pod Zoborem. ● Č. Knobloch v časopise *Osvětová práce* si stěžuje na *růst církevních obřadů* při svatbách, křtech a pohřbech ; volá po uvědomělejší práci sborů pro občanské záležitosti a odsuzuje ubohé napodobování kostelních obřadů. ● *Jedním z nejstarších zobrazení sv. Vojtěcha* vůbec je znázornění biskupa s palliem, mitrou a berlou ve skupině 34 postav na titulním listu spisu sv. Augustina » *O městě Božím* ». Obraz představuje nebeský Jeruzalém, obehnaný středověkými hradbami s baštami a cimbuřím. Hned u vchodu do nebeského týna se tísní čtyři postavy » *Boemienses* » : Vojtěch, Prokop, Václav a Ludmila. Nemají svatozář, snad protože v době autorově — kolem r. 1200 — nebyli dosud z Říma oficiálně kanonizováni. Kodex se chová v kapitulní knihovně svatovítské. ● 26. dubna uplynulo *třicet let od smrti arcibiskupa Františka Kordače*, prvního pražského arcibiskupa po vzniku Československé republiky. Postavil v Praze malý i velký seminář, arcibiskupské gymnasium v Bubenči a byl též hybnou silou pro postavení římského Nepomucena. R. 1931 se vzdal řízení arcidiecéze a žil v Dolních Břežanech. Jeho nástupcem byl kard. Karel Kašpar. ● Profesor Komenského teologické fakulty v Praze J. B. Souček vydal *řecko-český slovník k Novému zákonu*. ● *Biblická slovní konkordance ke Kralické bibli*, vydávaná nakladatelstvím Kalich v Praze, dospěla k heslu *svolání*. ● Sjezd čs. architektů, konaný koncem března v Praze, zvolil

předsedou Svazu opět J. Gočára, stavitele chrámu sv. Václava v Praze Vršovcích (r. 1929).

16. dubna zemřel v Charitním domě v Pezinoku u Bratislavy spíšský světící biskup *mons. Štěpán Barnáš* ve věku 64 let. Na biskupa byl vysvěcen r. 1949, ale už brzy potom byl internován a pak odsouzen na 15 let do žaláře. R. 1960 byl na amnestii propuštěn, ale svého úřadu se nesměl ujmout. —

R. i. p.

## KULTURNÍ ZPRÁVY

*Rozmístování mládeže ke studiu* na středních a vysokých školách náleží od nynějška rozmístovacím komisím na školách, a ne místním národním výborům, protože u nich při rozhodování mnohdy převažovaly osobní vztahy funkcionářů k rodičům žáků, prohlásil náměstek ministra školství Hendrych. Na nespravedlnosti kádrových posudků upozornil odvážnější čs. tisk opětovně v poslední době. ● V únorovém čísle měsíčníku *Tvář* vzpomněl Jiří Němec článkem » *Tiché jubileum* « dvacátého výročí smrti a devadesátého výročí narození *Josefa Floriana*, zakladatele Dobrého díla ve Staré Říši. Vzpomínka je psána velmi kladně, autor se zmiňuje, že Florian udržoval styk s Josefem Čapkem, Františkem Halasem a Vladimírem Holanem (»odhlédneme-li od umělců církevně zakotvených«), je hodnocena především jeho mnohostranná činnost překladatelská a jsou uvedeni i autoři jistě málo komunističtí, jako Rusové V. V. Rozanov, L. Šestov, dále R. Guardini, R. M. Rilke, Gabriel Marcel a Maurice Blondel. V článku je otištěna báseň, kterou se s Florianem rozloučil František Halas a která dosud nikdy nebyla vytištěna. ● V Literárních novinách uveřejnili *rozhovor s maďarským filosofem Jiřím Lukáčsem* o otázkách komunismu; Lukács mluví poprvé od r. 1956; hájí svobodu mínění, jen tak prý lze překonat stalinismus v dnešním socialismu, a to především svobodu pro umění; socialistický stát pravděpodobně musí zakázat propagandu kontrarevoluce na svém území. Za uveřejnění rozhovoru Literární noviny dostaly pokárání od Rudého práva. ● Na anketu Kulturního života, která událost doma nebo ve světě na čtenáře nejvíce zapůsobila v r. 1963, většina dopisovatelů odpověděla: *smrt presidenta Kennedyho*. ● 1. března slavil šedesátiny odborník v hudbě, především Smetanově, *Mirko Očadlík*, profesor na Ústavu dějin hudby na Karlově universitě a na Akademii múzických umění. ● 29. února zemřel ve 42 letech nadějný literární vědec a kritik *dr. Jan Petrmichl*. A 20. března zemřel dlouholetý dirigent Národního divadla, předtím šéf opery olomoucké a bratislavské, *Karel Nedbal*. V posledních letech, kdy už byl na odpočinku, napsal dvě knížky: » *Padesát let ve službách české opery* « a » *Slavní světoví dirigenti* «. ● Od 22. do 28. června se bude konat v Praze *I. mezinárodní televizní festival*, který má přispět k rozvoji mezinárodní televizní spolupráce. ● Na závěr celostátní antické konference bylo oznámeno, že do škol v ČSSR bude znovu *zavedena latina* jako volitelný povinný předmět. ● 18. února začali v rozhlase » *satirický čtrnáctideník* «, nazvaný *Průvan*. První pořad byl ale i poslední, protože tolik svobody si komunisté přece jen nemohou dovolit, aby si např. dělali smích z cestovního ruchu, jako: » *nemáme sami co jíst, a ještě nás přijedou vyjídat zvenku* «, že » *budou rozděleny hospody pro domácí a cizince* «, » *nevodevříc hranice, tak jsme bez koruny* «, » *tedka budeme mít motel, hotel a benzínové pumpy, opravíme všechny silnice, aspoň kudy cizinci budou jezdit* «; nebo říkali v programu, že cizinci si jistě se zájmem přečtou vývěsky: jako » *Tento měsíc do 10. sklídíme všechna sena* «, že aby dojeli do Jáchymova, musí zlézt horu hlíny, přelézt všelijaké dráty a podlézt šprdlení atd.

Na faře v Příměticích na Znojemsku, kde byl farářem *vyňázece hromosvodu Prokop Diviš*, instaluje Jihomoravské mu-

zeum stálou expozici o jeho životě a díle. Příští rok uplyne 200 let od Divišovy smrti. Diviš se též zabýval teorií hudby, sestrojil » *denis d'or* «, tj. strunný nástroj se 14 klaviaturami napodobující klavír, harfu a lesní roh. Elektřinou se zabýval ve vztahu k lékařství; pokoušel se jí využít k léčení revmatismu a ochrnutí. Hromosvod postavil šest let před Franklínem. ● V dílnách Národní galerie restaurují teď *Roudnickou predelu* (podstavec oltáře spočívající na mense), která je asi nejstarší gotickou deskovou malbou u nás, a pak *Bolestnou Pannu Marii* ze svatojakubského chrámu v Jihlavě, která pochází z let kolem 1400. ● *Olomoucká Palackého universita* má 3700 studentů; z afroasijských a z NDR studuje tam na 140 studentů. Od příštího školního roku bude mít — kromě lékařské, filosofické a přírodovědecké — též pedagogickou fakultu a 5000 studentů. ● 24. dubna zemřel ve věku 79 let spisovatel *Josef Hais-Týnecký*. ● Čs. komise pro spolupráci s UNESCO navrhuje, aby mezi významná jubilea této organizace na příští rok bylo zařazeno 100. výročí genetických prací *Řehoře Mendela*, augustiniánského opata na Starém Brně, a 550. výročí smrti *mistra Jana Husi*. ● Na výstavu » *500 let mírových snah Jiřího Poděbradského* «, pořádanou v Poděbradech, zapůjčí z Třeboně mj. list českých pánů z r. 1440 s 68 pečeti, jímž Ladislav Pohrobek ustanovil Jiřího správcem Českého království. ● 8. dubna, v den 50. výročí úmrtí *Jakuba Arbesa*, byl mu v Praze na Smíchově odhalen pomník, dílo Jana Černého. ● Začátkem dubna byla v Praze premiéra filmu inspirovaného vraždou komunistických funkcionářů v Babicích » *Cesta hlubokým údolím* «. Film podle rozhlasu předvádí tragédii poctivého člověka, který se v době kultu osobnosti dostává do izolace. ● Ve Státním projektovacím ústavu pro rekonstrukce památkových míst a objektů navrhli postavit *nový most k Pražskému hradu*; most by překlenul Jelení příkop a spojil severní předpolí Hradu s arcibiskupským palácem a prvním nádvořím. Vyústí na Hradčanském náměstí u hlavní Matyášovy brány. Tzv. Alej socialismu spojí Strahovské a Letenské sady. ● V odpovědích na anketní otázku, která kniha, vydaná r. 1963, vás nejvíce zaujala, se nejčastěji opakoval český překlad Solženicovy novely » *Jeden den Ivana Dënisoviče* «, o životě v sovětském koncentračním táboře, *Mňáčkovy* » *Opožděné reportáže* « (vyšly už ve třetím vydání) a kniha napsaná Hamšíkem a Pražákem » *Bomba pro Heydricha* «.

## RŮZNÉ ZPRÁVY

*Prvomájové slavnosti* i letos skončily zatýkáním: 31 studentů, prý výtržníků, jak přiznala i ČTK v šestiřádkové zprávě, bylo zatčeno, protože prý porušovali klidný průběh májového průvodu. Podle zahraničních turistů, kteří byli přítomni a ještě 1. května přinesli zprávy do Vídně, několik set studentů se shromáždilo v Petřínských sadech okolo sochy Karla Hynka Máchy. Od básní a kultury se brzy dostali k otázkám více » *hmotným* « a v průvodě šli Malou Stranou, přes Karlův most a kolem Národního divadla na Václavské náměstí. Protestovali proti drahotě a povinnému vyučování marxismu na školách. Nakonec prý jich bylo několik tisíc, a mezi nimi i studenti afričtí. Až na Václavském náměstí se do nich pustila policie obušky, a podle svědectví italských komunistů i s pomocí psů je rozehnala. » *At žije svoboda!* « » *Pryč s gestapem!* « byla odpověď studentů. Policejním zákrokem a zatýkáním skončil 1. máj loni i předloni.

*Turistický ruch* nese čs. pokladně devizy, ale působí též mnoho bolení hlavy. Po prvním vychvalování, kolik že turisté přijelo na velkonoce, objevila se v tisku i slova kritická: byly stížnosti na čistotu v hotelích, v Lidicích a na Karlštejnu neměli německého průvodce, v Praze neměli plánky města ani průvodce. Na hraničním přechodu ve Vojtanově byl jediný celník v provozu plných 24 hodin. Také těch deviz nebylo nejvíc; zvláště rakouští turisté si koruny kupují už doma —



dostanou je o mnoho lacinější (korunu za šilink, kdežto úřední kurs jsou tři šilinky za jednu korunu); jeden úředník Čedoku ve Vídni varoval před pašováním zboží; v Bratislavě byli proto zatčeni tři Rakušané. Dříve jezdilo z Vídně do ČSSR autobusovými zájezdy asi 200 osob za měsíc; od ulehčení předpisů na začátku listopadu odjelo na 110 000 osob; nebyli to ale většinou výletníci v pravém smyslu slova, nýbrž návštěvníci svých příbuzných. V Kulturní tvorbě 2. dubna si jeden čtenář stěžoval, že v kterémsi horské chatě měli stoly a jídla »jen pro cizince«, a na domácí hosty se např. dostal rohlík, až když zbyl po cizincích; podobně odmítli prodat českému dítěti jablko, až mu je dala cizinka. V Praze chystají zvláštní nákupní středisko pro cizince, putování »Noční Prahou« (do pivnice U dvou koček, do vinárny U Glaubiců, do pivovaru U Fleků a do Tatrobaru na Václavském náměstí). Čedok rád uvítá, když hosty přijmou soukromníci, ale budou to ... tuzemští, protože zahraniční musí nést devizy do státních hotelů. ● Při přechodu v Rozvadově na Tachovsku bude postavena prodejna Tuzexu. Turisté tam mohou utratit poslední čs. tuzexové koruny, které v ČSSR koupili, a nesmějí vyvézt.

V březnu r. 1963 podle soukromých zpráv došlo na dole Nosek v Tuchlovičích v kladenském revíru k čtyřdenní stávkě. 700 horníků protestovalo proti zrušení prémie za vzorné plnění plánu. Stávka neměla úspěch a havíři museli nahradit zameškané směny prací přes čas. ● Pravděpodobně první veletrh na světě se konal před 210 lety v srpnu ve veltruském parku. Hrabě R. Chotek svezl tam nejrůznější průmyslové výrobky z celých Čech. Veletrh navštívila i císařovna Marie Terezie. Pro vznešené návštěvníky byl uspořádán v zámku veliký ples a pro poddané v parku lidová veselice. ● ČSSR koupilo v Kanadě téměř 1,2 miliónu tun obilí, v celkové hodnotě 90 miliónů dolarů. Dodávky jsou rozpočteny na období pěti let. ● Před 250 lety byla v Praze zřízena první kavárna; bylo to v domě U zlatého hada na rohu Liliové a Karlovy ulice na Starém Městě. ● Ve výstroji čs. vojáků dojde během nastávajících let — do 31. prosince 1965 — k některým změnám; budou zjednodušeny uniformy vojáků základní služby a služební uniformy vojáků z povolání. Změny se dají označit za návrat k minulosti, jako např. k tradičním knoflíkům, »frčkám« u poddůstojníků, a upuštění od napodobování sovětských vojáků. ● Ve fyzikálním ústavu SAV v Bratislavě uvedli do provozu první čs. generátor neutronů; za vteřinu se jich má z něho dostat až 50 miliónů. ● V Bratislavě byla do 17. dubna výstava nazvaná *Hospodářský a měnový vývoj socialistických, kapitalistických a rozvojových zemí*. Na přivábení návštěvníků byly připojeny ukázky papírových a kovových peněz, např. v čs. expozici byly vystaveny peníze z první poloviny XIII. stol., denáry z r. 1034, groše, krejčary i zlatky. ● 16. března, tj. 14 dní před stanoveným termínem, začaly první práce na stavbě širokorozchodné trati od sovětských hranic do Východoslovenských železáren. ● Čs. pošty vydaly sérii čtyř známek na počest osobností, jejichž výročí letos připomíná UNESCO: Michelangela, Shakespeara, Galileo Galileia a Jiřího z Poděbrad. Lidová demokracie pojetí známek velmi chválí. Portrét krále Jiřího je vytvořen podle renesanční podobizny neznámého mistra ze zámku Častolovice. Na podlouhlé známce je dále iniciála G (Georgius) a latinský nápis »Plán Jiřího, českého krále 1464-1964 — Podporování míru (Cultus pacis)«. Už v únoru vyšly známky propagující cizinecký ruch a rekreaci ROH. ● Poštovní muzeum v Praze na Smíchově obsahuje na půl miliónu známek v ceně mnoha miliónů Kčs, mj. nejdražší čs. známku: přetisk Pošta československá 1919 na rakouských emisích 4 a 10 korun na žilkovaném papíře. ● V ostravském kraji bude letos zastavena výroba v 57 závodech, takže na nová pracoviště přejde 3500 lidí. Na pomoc Ostravsku má přijít z jiných krajů 24 000 dělníků.

Za dnů revoluce v Brazílii — »spiknutí proti lidu« — byl po deset dnů vězněn zpravodaj ČTK Miroslav Štráfelda. ●

Chruščovovi k sedmdesátinám odevzdal prezident Novotný nejvyšší vyznamenání ČSR zahraničním osobám: Řád bílého lva I. třídy s řetězem. ● Od 1. května mají v ČSSR nový jízdní železniční řád. Je snížena čekací doba v zahraničních stanicích, do Jugoslávie od 31. května bude jezdit rekreační rychlík »Split«, od 26. června do 19. září vždy v sobotu rychlík z Norimberka do Karlových Var a v neděli se bude vracet. ● Z rozhodnutí ministerstva národní obrany budou letos konat vojenskou základní službu jen branci ročníku 1945. Odklady z veřejného zájmu, o které žádaly závody a družstva, nebudou povolovány, ani nebude vojákům umožňováno dálkové studium »vzhledem k udržení plné bojové pohotovosti«. Jen horníkům a strojívedoucím bude povolován odklad. ● 14. dubna začal těžbu nový *Důl obránců míru* v Hovoranech na Hodonínsku. Je to už 6. důl, který v jihomoravském lignitovém revíru vyrostl od konce poslední války. ● Více jak 4000 Poláků bude pracovat v Severomoravském kraji, především v dolech, stavebnictví, JZD a lesních závodech. ● Praha se připojila jako 700. člen k Světové federaci sdružených měst; Federace podporuje přátelství mezi městy bez ohledu na politické a společenské zřízení. Jak »nepolitické« budou styky Prahy, ukazuje, že naváže přátelské spojení s Alžírem, Tunisem, Akkrou a Káhirou. Podobnou »družbu« už navázalo z ČSSR 20 měst.

## V EXILU A JINDE VE SVĚTĚ

FRANCIE. — 31. března zemřel v Saint Maixent ve věku 89 let velký přítel ČSR generál *Louis Eugene Faucher*, někdejší šéf francouzské vojenské mise v Praze. Po r. 1948 pracoval v řadě pomocných výborů pro čs. exulanty a burcoval svědomí Západu, aby nezapomínal na porobené demokratické Československo. Rozloučili se s ním i představitelé čs. spolků.

Protestantská klášterní komunita z Taizé vyhlásila tzv. *ekumenickou sbírku na heslo »Naděje«*; výtěžek sbírky je určen pro podniky Latinské Ameriky, především na pomoc biskupům, kteří se rozhodli rozparcelovat církevní půdu a dát ji chudým venkovanům. Vyhlášení sbírky podepsal převor klášterní komunity Roger Schuetz a spisovatel Francois Mauriac; katolíkům ji doporučili kard. Gerlier z Lyonu a kard. Alfrink z Utrechtu.

RAKOUSKO. — Svátek P. Marie Královny Polska, 3. května, kard. Wyszyński slavil v Mariazell. Zastavil se tam cestou do Říma na zasedání sněmovních komisí. V domě sv. Štěpána sloužil mši svatou pro 1500 Poláků usedlých ve Vídni a v kázání k nim promluvil o přípravách jubilejních oslav 1000. výročí pokřtění Polska. Katolické Polsko se na jubileum připravuje devítiletým programem, právě vstoupili do osmého roku. V Mariazell kard. Wyszyński byl přítomen pouti rakouských katolických dělníků. Sloužil mši svatou před devíti rozžatými svícemi, darem to devíti rakouských zemí a představujících devět zemí střední a východní Evropy, odkud kdyisi chodívali poutníci do Mariazell, ale dnes nemohou.

NSR. — 5. dubna oslavil 40. výročí svého vysvěcení na kněze býv. profesor na německé teologické fakultě Karlovy university prelát dr. *Alfred Kindermann*, duše všech katolických podniků našich bývalých německých krajanů a budovatel semináře a ostatních podniků v Königsteinu u Frankfurtu n. M. Nyní staví Školu bl. Jana Nep. Neumanna, která bude připravovat na kněžství jako malý seminář chlapce z rodin Němců z českých zemí. On měl též velkou zásluhu na tom, že proces blahorečení našeho prachatického rodáka byl šťastně zakončen. *Svému čtenáři a horlivému propagátorovi alespoň dodatečně blahopřejeme a vyprošujeme pro jeho práci pro Pána Boha hojně síly a požehnání z nebes.*

BULHARSKO. — Komunističtí pásci vyvolali nepokoje před pravoslavnou katedrálou Alexandra Něvského v Sofii v pra-

slavný Hod Boží velkonoční. Když věřící 3. května — na tento den letos případně pravoslavně velikonoce — vstupovali do katedrály, výrostci nakomandovaní z bezbožického hnutí jim zastoupili cestu, volali na ně urážlivá slova a vyhrožovali jim. Tisk píše, že nepokoje byly připraveny; policie nechala výrostky na pokoji, ale zakročila proti věřícím: rozptýlila je a chrám zavřela, prý z bezpečnostních důvodů. Patriarcha Cyril ohlášenou slavnou mší svatou sloužit nemohl.

USA. — V prvních měsících t. r. měl několik přednášek na severoamerických univerzitách Milan Opočenský z Komenského evangelické teologické fakulty z Prahy. Na posluchače, ani na Američany, nepůsobila dobrým dojmem jeho obhajoba marxismu; neváhal říci, že považuje marxismus za logické pokračování českých dějin, za přirozený vývoj husitství. Řada krajanských spolků protestovala proti pozvání Opočenského a jiných, kteří jen propagují marxismus.

Za přítomnosti papežského legáta kard. Pavla Mareilly byl 19. dubna otevřen pavilón Sv. stolice na Světové výstavě v Novém Yorku. Kard. Marella ve svém projevu vzpomněl, že sám papež Jan dal podnět k pracím na postavení pavilónu; chtěl tak ukázat na přínos, který » porozuměním k míru « může podat církev. Přitažlivým středem pavilónu je socha P. Marie Bolestné (Pietà). K výstavě vydaly Vatikánské pošty sérii čtyř známek, z nichž dvě zobrazují Pietu.

Newyorská odbočka Svazu českých katolíků pořádá svůj Den 19. července a zve na něj naše krajany katolíky z celé Sev. Ameriky. Na pořadu podniků je dvoudenní návštěva Světové výstavy, pouť ke hrobu bl. Jana Nep. Neumanna ve filadelfské katedrále, prohlídka Washingtonu a Národní svatyně P. Marie Neposkvrněné, v níž péčí Svazu byla zasazena dvě barevná okna s našimi světcí a P. Marií Svatohostýnskou. — Českoslavený den na Světové výstavě bude 21. června.

Další arcidiecéze na jihu USA bude přijímat od svých farních škol děti bez rozdílu barvy pleti. Arc. z Mobile a Birminghamu ve státě Alabama nařizuje to od příštího školního roku. » Vím, že opatření se nesetká se souhlasem všech, ale bylo třeba je učinit v zájmu spravedlnosti a lásky. «

Arc. z Cincinnati mons. Alter zrušil pět nejnižších tříd ve všech farních školách své arcidiecéze. Očekává se, že i v dalších diecézích budou nejnižší třídy farních obecných škol zavřeny. Církevní úřady jsou k tomu donuceny z mnoha důvodů, např. finančních a pro nedostatek řeholních sester učitelek. Katolické školy se nyní soustředí na vyšší třídy a náboženská výchova dětí v nižších třídách bude především úkolem rodičů. Podle některých mají státní úřady tímto způsobem být upozorněny na velkou službu, kterou státu katolické školy dělají.

KANADA. — Nástupcem dp. Labré v úřadě generálního představeného řeholní společnosti těšitelů byl zvolen dp. Moravčík, ředitel chlapeckého semináře v Sarnii.

P. František Dostál uspořádal v prvních měsících t. r. několik misí a duchovních obnov pro naše krajany; pro muže a ženy byla duchovní obnova v Cochrane, žen se sjelo 23; 16. února měl mši svatou s kázáním v českém kostele sv. Jana Nepomuckého v Praze u Viking, 23. února v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Cranfordu; tento dřevěný kostel byl loni převezen z Coaldale a naši krajané pro něj koupili pěkné sochy slovanských apoštolů. V půli března byly duchovní obnovy v Batawě a Beleville.

Kanadské pošty vydaly známku, na níž je znázorněna bílomodrá zeměkoule a kolem ní zlatá stuha se slovy *Pacem in terris*, kterými začíná encyklika Jana XXIII. vydaná před rokem.

SOV. SVAZ. — Podle amerického týdeníku Time zůstalo jen 100 židovských synagóg; r. 1956 jich bylo ještě 450. Teoreticky židé si mohou udržovat své náboženství a svou kulturu, ale všech 17 židovských divadel bylo zavřeno a za posledních pět let bylo vydáno v řeči jidiš jen šest knih.

Existuje jen jedna škola pro výchovu rabínů. Z osob odsouzených k smrti pro hospodářské přečiny polovina jsou židé a na Ukrajině odsouzených počet dosahuje až 80%. — 18. dubna byla v hlavní moskevské synagóze pobožnost za Chruščova, který se právě dožil 70 let. Za přítomnosti asi 500 osob rabín vyslovil přání, aby se Chruščov dožil 150 let.

ŠPANĚLSKO. — V lednu bylo otevřeno ve Španělsku deset kaplí nebo modliteben pro věřící protestantských církví a společností, jen v Barceloně tři. Kaple patří mj. baptistům, metodistům a členům španělské evangelické církve. Bylo dovoleno též vytisknout příručku teologie, vydat několik modlitebních knížek a dovážet náboženské knihy vydané v Argentině.

JORDÁNSKO vydalo druhou sérii známek k pouti svatého Otce do Palestiny. Série je věnována setkání papeže Pavla s patriarchou Atenagorou. Jsou znázorněni král Husejn, Pavel VI. a patriarcha Atenagoras.

Biskup z Cajamarky v PERU mons. José Belido požádal Senát republiky, aby částky uvolněné pro obnovu jeho katedrály bylo použito pro podniky důležité pro sociální stránce. Biskup zvláště upozornil na naléhavost kanalizace řeky San Lucas, na postavení nové nemocnice a věznice a na opravu cest. Obnova katedrály je dílo jistě šlechtné, ale skutky milosrdenství, potřebné pro dobro společnosti, musejí mít přednost, pravil.

## Křesťanská akademie má na skladě

Škrabal-Petrú, NOVÝ ZÁKON ve třech svazcích	1500 lir
KŘESŤANSTVÍ A OBNOVA SPOLEČENSKÉHO RÁDU	200 lir
Jan Čep, O LIDSKÝ SVĚT	500 lir
Pavel Claudel, SVATÉ OBRÁZKY ČESKÉ (francouzský originál, překlad Jana Čepa, ilustrace Mir. Šaška)	150 lir
Jan Čep, MALÉ ŘEČI SVÁTEČNÍ	300 lir
Ladislav Radimský, RUB A LÍC NAŠEHO NÁRODNÍHO PROGRAMU V ATOMOVÉM VĚKU	900 lir
MODLITBY A CHRÁMOVÉ PÍSNĚ	100 lir
Jan Čing Hsiung Vu, UMĚNÍ MILOVAT	300 lir
Bedřich Svatoš, KRŮPĚJE ZAŠLÉHO ČASU	900 lir
ALBI SPLENDOR, Život Krista Pána v obrázcích, celkem 12 svazečků, celá série	600 lir
Petr Den, RADOST VE VESELÍ	400 lir
Jan Čep, KVĚTNOVÉ DNI	200 lir
Michael Horatzuk, K SMÍCHU I K PLÁČI	900 lir
Alois Rozehnal, UNFULFILLED PROMISES, Social Insurance in Czechoslovakia	am. dol. 3,50.
Eystein ÁSGRIMSON-Emil Walter, LILIE	600 lir
Jiří Kavka: PRVNÍ SŮL	450 lir
Milada Součková: PASTORÁLNÍ SUITA	300 lir
B. Sirková: POVÍDKY A ZKAZKY Z NOVÉ GUINEJE	600 lir
Bedřich Svatoš: ZÁDY K SVĚTU	1200 lir
JAN XXIII. K CM JUBILEU	250 lir

(jeden americký dolar je 600 lir)

Na požádání pošleme český překlad knihy P. Lelotta RADOSTNÝ POHLED DO ŽIVOTA o třech svazcích.

Objednávky vyřizuje ACCADEMIA CRISTIANA CECOSLOVACCA Roma, Via della Conciliazione 1, Italia.

# poznámky

## Hrst domácí prózy

Budiž zdůrazněno hned na počátku, že nejde o výběr — že čtyři knihy, o kterých píšu, mi zahraniční knihkupectví poslalo » na ukázkou «. Přece však nejsou zcela nereprezentativní. Arnošt Lustig (*Nikoho neponižíš*. Naše vojsko. 1963. 168 stran; 6,60 Kčs) patří k úspěšným autorům; řekl bych, podle některých předchozích knížek, z rodu Hostovského. Miroslav Hanuš, od něhož zde mám román *Jana* (Čs. spisovatel. 1963. 164 str., 10,50 Kčs), debutoval již r. 1940 a počet jeho souborů povídek a psychologických novel překročil tučet. Milan Hendrych, šestatřicetiletý, z Prahy, vydal první knížku — povídky a lyrické prózy *Zelený svět* — před dvěma lety. Od něho mám delší povídku *Favorit* (Čs. spisovatel. 65 str., 6 Kčs). O rok mladší Alexandr Kliment, nakladatelský redaktor v Turnově, se uvedl v r. 1960 novelou *Marie* a r. 1961 publikoval sbírku veršů *Těžká voda*. Čs. spisovatel vydal jeho novelku *Setkání před odjezdem* (1963, 76 str., 6,- Kčs).

Bez váhání bych si vsadil — i když zatím ne mnoho — na oba nové autory, zvláště na Klimenta. Motiv jeho setkání manželů, rozvedených před deseti lety, náhodou, na velkém nádraží, mířících opačným směrem a posléze strávivších spolu noc, je ještě anekdotický, zpracování je bez epické šíře, ale sloh je živý, vynalézavý, svobodný. Je v něm cítit nový průvan, trochu Saganové, jen ode-rotizované. *Favorit* Milana Hendrycha je zatím jenom zkrácený (a nevyhnutelně, jak to chodívало s francouzskými vzory přenesenými k nám i dříve, notně zvládnutý) *Miláček* Maupassanta v komunistickém prostředí. Hendrych ještě dělá chyby (např. rozhorlení Vítí je přitazeno za vlasy), ale duch jeho společenské kritiky je zdravý.

Od Hanuše jsem očekával mnohem více. Středoškolský profesor paradoxálně — a možná vůbec ne paradoxálně — selhává nejvíce v líčení školní mládeže. Jeho maturitní třída je trapné klíšé nejrůžovějšího socialistického realismu, všichni studenti se chovají jako zárné příklady výsledků komunistické výchovy, a profesori vypadají tak, jak asi Hanuš vidí sám sebe: moudří, rozšafní, milovaní. Hrdinka románu je chudokrevná, bezbarvá, trpná, a konflikt — matčina nevěra a smrt — je vyřešen úměrně k tomuto jejímu charakteru. Komunistická kritika nikdy nebyla Hanušovi zvlášť nakloněna. Chtít si ji získat nyní, když v časopisech i knihách začal

foukat svobodnější vítr, má stejné vyhlídky, jako běžet za zmeškaným vlakem.

Lustigovy knihy mi vždy byly trochu vzdálené jednou stránkou: ponorem do pathologie. Avšak umělecky dovedl Lustig mnoho vytěžit ze svého jediného námětu, stále a stále se vracějícího — vnější i vnitřní tragédie židovské mládeže za okupace a po ní. Ve čtyřech povídkách nové sbírky autor budí silný dojem, že jeho téma se vyčerpalo, že se ho drží ze setrvačnosti a nedostatku odvahy přistoupit k novému námětu. Nenávist v jeho hrdinech se tentokrát přenáší na spisovatele samého. Jeho portrét německého soudce v povídce » Modrý den « je odporný, ale jinak, než bylo autorovým záměrem: je umělecky odporný, protože jeho oblidnost je papírová, maškarní, frankenštajnovská, čpí z ní snaha zčásti směšná a přitom hluboce trapná navršit všechnu monstrositu světa na jedinou postavu, jakýsi prototyp Němce. Dívka s jizvou ve stejnojmenné povídce je rovněž lepenkové monstrum — ač v Lustigově koncepci neměla působit monstrosně, nýbrž hrdinsky. Většina postav v » Hodinách jako větrný mlýn « je nepřesvědčivá a přehnaní atmosféry je cítit i v povídce » První před branami «, poměrně nejlepší. Posedlost jedním námětem mohla dát — a dala — Lustigovi hlubší záběry než vykalkulované téma, ale Lustig se ho drží už jen křečovitě, dávno po dvanácté hodině.

V Československu se, zpožděně, děje totéž, co v Sovětském svazu: začíná se jasnit pro generaci nepotřebující se prokousávat sebekritickým studem a trpkostí.

Robert Vlach

## Slovník spisovného jazyka českého

Už několikrát byla v NŽ řeč o tomto vynikajícím díle české jazykovědy (1959, 50; 1960, 27.275; 1962, 80.107), které vydává v sešitech ČSAV. Z desetimilionového lístkového archívu Ústavu pro jazyk český ho zpracovává nyní už přes třicet odborně školených lingvistů. V lednu vyšlo č. 23, které dospělo k heslu *přivlastňový*. Když začal Slovník r. 1958 vycházet, byl tištěn v 30 250 exemplářích; při začátku II. dílu (sešit 15) však náklad klesl skoro na polovičku: 16 300, při 19. sešitě na 15 500, kdežto od seš. 21 už jenom 15 000 — i když i tak je to pro dílo vědecké náklad dosti značný. (Podobnou zkušenost udělalo Nakladatelství ČSAV i se Slov-

níkem jazyka staroslověnského.) Počítají II. dílem mají jednotlivé sešity rozsah 128 stran, cena brož. výtisku 7,50 Kčs. Tendence tohoto díla — jak teď u nás jinak ani není možné — je o mnoho převážena kladnými vědeckými hodnotami. Je jistě dobře mít tento Slovník po ruce, už i proto, že v lecčems doplňuje, zpřesňuje a i opravuje *Pravidla českého pravosipu* z roku 1957 (např. ve 4. pádě osob. zájmena *ono* připouští také *ho* místo dosavadního výlučného *je*).

jc

## DODATEK

Mezitím, co tato poznámka čekala na uveřejnění, vyšel koncem dubna 24. sešit *Slovníku*. V něm je ukončen II. díl (písmena N-Q), a začíná (písmenem R) díl III. Poslední heslo je *rovenství*. K tomuto sešitu jsou zdarma přiloženy vkusné celoplátěné desky. II. svazek se prodává vázaný za 82 Kčs, obsáhl 51 006 slov (I. svazek 64 768 slov).

Redakce se rozhodla k novému rozvržení celého díla, a to do čtyř svazků místo původně zamýšlených tří. Bude tedy třetí díl obsahovat hesla R-U a čtvrtý díl hesla písmen V-Z s dodatky a opravami, vždy v rozsahu kolem 1100 stran.

## Škoda papíru

Ke konci minulého roku vyšel v Nakladatelství Čs. akademie věd II. díl *Přiručního slovníku naučného*. Kdo zná vysokou úroveň našich encyklopedických děl, hlavně Ottova slovníku naučného, s nechutí odloží tuto krajně tendenční a ubohou slátaninu. Hlavní redaktor Vladimír Procházka se v úvodu chlubil, že právě v tomto svazku » byla základní koncepce prohloubena «, jak prý dosvědčují klíčová hesla *Komunismus* a *Křesťanství*. Na posouzení úrovně Slovníku stačí jeden úryvek: » Soukromé vlastnictví, nerovnost lidí a otrokářská poslušnost pracujících vůči vykořisťovatelům se staly církevním dogmatem (na tomto stanovisku trvá oficiální křesťanství dodnes: encyklika Jana XXIII. *Mater et Magistra*, 1961). « — Na konci je přidáno přes 20 stran dodatků a oprav, hlavně k I. dílu. Tak např. o V. Clementisovi a L. Frejkovi se dočteme: » V r. 1951 vyloučen ze strany, v r. 1952 v nezákonném procesu odsouzen k trestu smrti. V r. 1963 stranicky, občansky i právně rehabilitován. « A těch oprav a dodatků bude jistě v dalších svazcích přibývat — podle toho, odkud povane vítr, zdali z Moskvy, nebo z Pekingů. Ubohá věda! Redaktorům je z toho asi už teď horko. — Souhrnný úsudek: škoda papíru jak na tento Slovník, tak i na tuto recenzi.

jr

# dopisy · dotazy · odpovědi

## Píše sestra Jana Emanuela

22. ledna nám začal nový školní rok. Novým ústředím pro vyučování mezi míšenci jsem byla ustanovena za stálou učitelku; je to pro nás velká milost od Pána Boha, protože nyní budu dostávat od státu plat, a tak pomohu poněkud naší stále prázdné pokladně. V obecné škole máme na 400 žáků, ve vyšší škole 110 děvčat a chlapců. Já mám na starosti děti ze školky, je jich 45, skoro o polovinu méně než minulý rok. Jsou to většinou děti z chudých rodin a ze vzdálených míst. Už nyní se bojím zimní doby. Po skončení vyučování se věnuji také nemocným.

Možná bude čtenáře NŽ zajímat dobrodružství, které se nám přihodilo o prázdninách. Provinciální představená mě poslala do vesničky Koelenhofu 25 mil od Kapského Města. Vyjely jsme si autem na výlet podél moře, až zcela k Mysu dobré naděje, kde se setkává Atlantický a Indický oceán. Cesta nás vedla rezervací pro divokou zvěř. Až na tři zebry jsme pořád nic neviděly, ale najednou zničehonic stádo opic. A už se hnaly k autu. Velebná matka zastavila, vyskočila a stádo opic vyfotografovala. Plna radosti si chce sednout za volant, ale jedna velká opice byla rychlejší a silnější a pěkně ji odstrčila. V autě bylo dalších pět sester. Ani nedutaly, protože věděly, že opice neznají žerty. Kromě té velké asi 15 menších, ano i několik maminek s dětátky, skákalo po střechě auta a okolo vozu. Velká opice v autě si hned všimla našich balíčků s jídlem. Jeden po druhém rozbalovala a pochutnávala si, bez ohledu na závislivé pohledy ostatních opic a na ustrašené pohledy sester. Konečně zbyl poslední balíček; sestra vedle řidičského místa chtěla ho schovat, ale nadarmo. Opice na ni zahoukla a vycenila velké žluté zuby, že se sestra až roztřepala strachy. Mezitím my v prvním autě trochu vpředu jsme zpozorovali, v jaké bídě se sestry octly. Misionář, který řídil, vystoupil z auta a spěchal jim na pomoc. Zhurta křikl na opice. Vidět, že před muži mají větší respekt než před ženami. Velká opice se hned vyklidila z auta a zmizela v křoví, jistě spokojena s dobrým obědem. Velebná matka skočila za volant, a když se auto rozjelo, opice seskákaly se střechy a utekly. Velká opice se ještě přišla s námi rozloučit ze skály; jen si hladila břicho, jako by se nám vysmívala. Díky Pánu Bohu a našim andělům strážným, naše dobrodružství skončilo jen trochou hladu. Mohlo to být horší!

## Z dopisů

V lednovém čísle NŽ jste psali, že v Praze je jenom 28 mší svatých v neděli. Jistě to bude mýlka. Tak mi to aspoň potvrzuje jeden můj známý. Všude v pražských ulicích jsou kostely otevřeny a zevnější návěští oznamují pro každý den hodiny mší svatých. V neděli jsou přinejmenším tři mše svaté v dopoledních hodinách a jedna večer. Ve všední dny jsou také dvě mše svaté ráno, a každý den v každém kostele, do kterého vešel, byla sloužena večerní mše svatá. Při ní bylo vždy — ve všední dny — takřka plno. Lidé se modlili s mimořádnou vroucností. Každý člověk vešel do kostela s největší úctou. Kázání však v neděli není, kněz jen ohlásí, co je třeba. A na konci je požehnání s nejsv. svátostí. Děti bylo poměrně dost, ale ne jako ministrantů. Všechny sochy jsou krásně květinami ozdobeny. (Jenom v katedrále bylo méně lidí.) Taková situace je z léta 1962, a dnes, po modlitbách cyrilometodějského roku, to jistě není horší.

Ano, taková vroucnost v Praze, tak záslužná, je velkou útěchou. Pražané uskutečnili prosbu sv. Otce Pia XII.: »Jejich statečnost ať je příkladem — podnětem k obdivu a k napodobení — celé Církvi, a zvláště nám, kteří na ně vzpomínáme s upřímnou láskou.«

Právem se můžeme domnívat, že Pius XII. myslil zvláště na Prahu a na arc. Berana, když skládal tuto modlitbu za umlčenou církev; a podle mého názoru je to vážný nedostatek víry v Pána Boha, kdybychom měli za to, že ty vroucí modlitby nejsou a nebudou vyslyšeny. Opak uvidíme jednou a naše srdce se budou radovat.

M. L., Belgie

*Tak si kolikrát myslím, kdyby to šlo poprosit svatého Otce a říci mu, jak toužíme pro své děti (i mnozí dospělí) po svátosti svatého biřmování. Tolik by jim bylo té síly třeba! Dočkáme se? Váša, náš nejstarší, jediný z našich dětí byl biřmován, je už to dobrých dvanáct let. A je to na něm vidět: skutečně statečný křesťan, že nestačím za něj Pánu děkovat.*

(Z Čech. Na vysvětlenou: žádný biskup v českých zemích už dlouhá léta nesměl udělovat biřmování. Naposled pan biskup Eltschkner někdy roku 1953.)

*Vaše Pietà k nám před několika dny v pořádku přijela. Nevím, jak se bude cítit na novoyorském jarmarku, u Svatého Petra má prostředí lepší. Zde ji ovšem uvidí milióny lidí.* (Z USA)

Byl jsem navštívit jednoho starého kněze na Moravci, v domě řeholních »důchodců«. Zašel jsem se pak podívat na místní hřbitov, kde jich už leží hezká řádka. A když jsem tak procházel dvěma dlouhými řadami hrobů, se stejnými kříži, a na malinkých tabulkách četl známá jména kdysi slavných a věhlasných mužů, bylo mi smutno. Ale leží tu jako vojáci po vítězné bitvě. Nezradili. Přikládám Ti obrázek z té návštěvy.

(Z Čech)



Tak vypadají hroby kněží řeholníků na Moravci.

## Apoštolát modlitby

V červnu se modlíme na úmysl, aby náboženské a sociální otázky, týkající se zemědělství, byly vyřešeny podle křesťanských zásad a sociální nauky Církve; misijní úmysl: Za úspěch misijní práce v Japonsku.

★ ★ ★

PŘÍŠTÍ ČÍSLO, 7-8, vyjde 20. června. Uzávěrka pro číslo zářijové, které vyjde jako dvojčíslo s říjnovým, je už 15. srpna.

★ ★ ★

Studna Prozřetelnosti je veliká, ale nabíráme z ní malým vědrem. (Gleen Ford)

Duše bez modlitby jsou jako ochrnuté tělo, které má ruce a nohy, ale nemůže jimi hýbat. (Sv. Terezie Velká)

Majetek a bohatství nejsou ty nejhlubší vztahy na světě. (Ernest Wiechert)

Chybí nám prostota, je-li Bůh daleko. (Raissa Maritainová)